

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kunstide ja tehnoloogia õpetaja õppekava

Kerli Laur

**KOOLIEELSES LASTEASUTUSES 5–7-AASTASTELE LASTELE ÕPETATAVAD
TEHNILISED OSKUSED KUNSTI ÕPETAMISEL**

Magistritöö

Juhendajad: Piret Viirpalu, MA ja Keret Altpere, MA

Viljandi 2022

RESÜMEE

Alusharidusel on lapse elus eriline roll, see peab looma baasi kogu järgnevaks haridusteeks võimaldades sellele vundamendile toetuda väga erinevatel haridusteedel. Mida mitmekesisemad on lasteaialapse kogemused ja oskused, seda loovamalt ja vabamalt saab ta end väljendada, ta on oma valikutes iseseisvam ja saavutab parema koolivalmiduse.

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele. Uurimus viidi läbi Google Forms'i keskkonnas loodud küsimustiku abil. Küsimustiku täitis 34 Tartumaa munitsipaallasteaia õpetajat.

Selgus, et õpetajad kasutavad kunstitegevuste läbiviimisel peamiselt õppekavas toodud nelja tehnilist oskust. Võib öelda, et kõigis neljas tehnilises oskuses on õpetatud peamisi töövõtteid. Joonistamine on enim kasutatav tehniline oskus. Joonistusvahenditest kasutatakse peamiselt värvipliiatseid ja rasvakriite, kuid ka vilt- ja harilikku pliiatsit ning pastellkriite. Maalimisel on enimkasutatavateks vahenditeks guašš- ja akvarellvärvid. Meisterdamisel kasutatavad materjalid on pigem mitmekesised. Voolimises on peamiseks kasutatavaks materjaliks plastiliin. Õpetajad tunnevad ennast kõige mugavamalt meisterdamises ja kõige ebakindlamalt voolimises. Üldiselt tunnevad õpetajad ennast kunsti õpetamisel pigem ebakindlalt.

Uurimuse tulemuste põhjal võib öelda, et mida kindlamalt õpetaja tunneb ennast kunstitehnilises oskuses, seda mitmekesisemaid vahendeid ta kasutab. Õpetajad peavad eelkoolieas kunsti õpetamist väga oluliseks, sest läbi kunstitegevuste on võimalik last arendada terviklikult.

Märksõnad: alusharidus, kunstiõpetus, koolivalmidus, oskus

ABSTRACT

Preschool education plays a rather special role in a child's life as it should form a basis for the rest of the education path enabling a child to rely on it later while choosing different forms of education. The more varied the skills and experience gathered in a kindergarten are, the more creative and free children can be in expressing themselves, they are more independent in making their choices and achieve a better school readiness.

The aim of the research paper was to find out how diverse the tools used and the technical skills and techniques taught in art classes for 5–7-year-olds are. The research was carried out in the form of a questionnaire in Google Forms. The questionnaire was answered by 34 teachers from municipal kindergartens of Tartu county.

It came out that the teachers use mainly the four technical skills described in the curriculum for carrying out the artistic activities. It can be said that all the four skills teach the main working techniques. Drawing is the most used technical skill. The tools mainly used for drawing are colour pencils or crayons, as well as felt-tip pens, pencils and pastel chalks. For painting mostly gouaches and water-colours are used. The materials for craft purposes are rather varied. For modelling teachers mainly use plasticine. The teachers feel the most convenient in crafting and the most unconfident in modelling. Generally, the teachers feel slightly insecure when teaching artistic skills.

Relying on the results of the research it can be said that the more confident a teacher feels in artistic-technical skills, the more varied tools they use. The teachers consider teaching artistic skills in the pre-school age essential as in these activities a child develops in various ways, as a whole.

Keywords: preschool education, teaching art, school readiness, skill

SISUKORD

RESÜMEE.....	2
ABSTRACT.....	3
SISSEJUHATUS.....	5
1. KUNSTITEGEVUSTE OLULISUS.....	9
1.1. Kunstitegevuste mõju lapse arengule.....	9
1.1.1. Lapse loovus.....	11
2. KUNSTI ÕPETAMINE.....	13
2.1. Kunsti õpetamine eelkoolieas.....	13
2.1.1. Vaatlemine.....	14
2.1.2. Kujutamine tehniliste oskuste abil.....	14
2.1.3. Kujundamine.....	15
2.2. Õpetaja roll kunsti õpetamisel.....	15
2.2.1. Õppevara olulisus.....	18
3. KUNSTIVALDKONNA TEHNILISED OSKUSED.....	20
3.1. Voolimine.....	21
3.2. Joonistamine.....	22
3.3. Maalimine.....	22
3.4. Meisterdamine.....	23
4. UURIMISMETOODIKA.....	24
4.1. Valim.....	24
4.2. Mõõtevahend.....	26
4.3. Protseduur.....	27
4.4. Andmeanalüüs.....	28
5. TULEMUSED.....	29
5.1. Kasutatavad tehnilised oskused ja töövõtted.....	29
5.2. Kunstitegevuste läbiviimine.....	38
5.3. Kunsti õpetamise vajalikkus.....	41
6. ARUTELU JA JÄRELDUSED.....	42
6.1. Töö piirangud.....	45
KOKKUVÕTE.....	46
TÄNUSÕNAD.....	48
VIIDATUD ALLIKAD.....	49
LISAD.....	56
Lisa 1 Küsimustik.....	56

SISSEJUHATUS

Iga õppeasutuse eesmärk peaks olema lastele arenguvõimaluse pakkumine, et tuua välja iga lapse isikupärased omadused, mis saaksid maailma mõjutada (Kocer 2012). Koolieelse lasteasutuse oluliseks eesmärgiks on laps kooliks ette valmistada (Ridzwan & Mokhsein 2017). Alusharidusel on lapse elus eriline roll, see peab looma baasi kogu järgneva haridusteeks võimaldades sellele vundamendile toetuda väga erinevatel haridusteedel. Lapse paremaks ettevalmistamiseks, peaksid alushariduse pedagoogid tundma põhikooli riikliku õppekava I kooliastme valdkond „Kunst” õppetulemusi. (Jürimäe & Treier 2008, lk 85) Kui eelnevas ja järgnevas haridusastmes töötav õpetaja on teadlik teise astme õppekavast, siis luuakse lapse jaoks loogiline üleminek madalamast haridusastmest kõrgemasse ja eeldused heaks edasiseks hakkamasaamiseks.

Tänapäeva kool väärtustab aktiivset õppimist, mis nõuab lapselt suuremat iseseisvust koolipäeva tegemistes (Ots 2008). Koolivalmiduse saavutanud laps on eakohaselt arenenud vaimselt, füüsiliselt ja sotsiaalselt (Ots 2008, lk 12). Kunstitegevused on last üldarendavad (Gönen, Aydos & Erdem 2016; Brühlmeier 2009, lk 119), sest käelised tegevused on tihedalt seotud kõigi teiste õpetavate ainevaldkondade sisuga. Lisaks käelised tegevused nõuavad, et laps kasutaks sihtotstarbeliselt oma käsi. Seega areneb lapse peenmotoorika, mis suurendab tema võimekust teostada üha keerukamaid töövõtteid nõudvaid ülesandeid. On oluline, et laps saaks eelnevalt uurida, vaadelda, kasutada oma erinevaid meeli ja siis kujutada. Et kirjeldada kujutatut, peab oskama omadussõnu, matemaatilisi mõisteid. (Ivanova & Leppoja 2007) Kunstitegevuste kaudu saavad lapsed väljendada oma maailmatunnetust luues tasakaalu vaba loomise ja oskuste vahel. See omakorda mõjub positiivselt lapse loovuse, mälu ja kujutlusvõime arengule. (Liu 2020)

Koolivalmidus tähendab seda, et lapsel on olemas kõik vajalikud õppetegevuse valdkondlikud teadmised ja üldoskused koolis õppimiseks (Tulva 1987). Valdkond „Kunst” on üks seitsmest lasteaias käsitletavast õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnast (Kulderknup 2009a). Kui lapsel on oskus kasutada kunstiõpetuses erinevaid tehnikaid, töövõtteid ja materjale, siis on lapsel võimalus oma mõtteid väljendada mitmekesisemalt ja olla oma valikutes iseseisvam (Oll 2009). Kui laps oskab kasutada erinevaid töövahendeid, joonistada mustreid, maalida ja

joonistada ette antud pildi järgi, tuleb toime voolimise, rebimise ja kleepimisega, loob materjale kombineerides isikupärase kunstitöö ning väljendab oma meeleolusid ja fantaasiaid loovalt, võime nimetada tema kunstialased oskused koolivalmis. (Ots 2008, lk 13; Oll 2009) Mitmekesisuse tagamine ja õpieesmärkide saavutamine nõuab õpetajalt õppekeskkonna loomise oskust, loovust, rutiinivabadust, paindlikkust, laste ideede toetamist ja kunstitehniliste oskuste valdamist. (Oll 2009) Mitmekesisuse tehnikate kasutamine õpetaja poolt annab lapsele suuremad kogemused ja parema koolivalmiduse (Sein-Garcia, Tavasti & Ulkuinemi 2012; Tuulmets 2010).

Mida mitmekesisemad on lapse kogemused ja oskused, seda koolivalmim ta on. Töö autor tundis huvi ja vaatles sotsiaalmeedias kajastatud laste kunstitöid, milliseid tehnilisi oskusi, materjale ja töövõtteid kasutatakse. Kajastatud kunstitöid sisuliselt uurides hakkab silma, et oma kunstitöö loomisel jäljendatakse märkimisväärselt sagedasti erinevatel internetilehekülgedel toodud näidistöid muutumatult ja kasutatavad vahendid on pigem üksluised. Tähelepanekust püstitus uurimisprobleem sellest, kui mitmekesised on õpetajate poolt kasutatavad tehnilised oskused, materjalid ja õpetatavad töövõtted. Seega on uurimistöö eesmärgiks välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele.

Varasemates uuringutes on toodud välja, et lasteaiaõpetajad peavad tehniliste oskuste õpetamist oluliseks, sest see tagab lapse edasise parema hakkamasaamise koolis. Lisaks on lapse loovuse areng toetatud, sest tal on tööriistad enese mõtete ja fantaasiate vabaks ja mitmekesiseks väljendamiseks.

Varasemad uuringud

Autorile teadaolevalt ei ole Eestis varasemalt uuritud lasteaiaõpetajate poolt kasutatavate tehniliste oskuste, materjalide ja töövõtete mitmekesisust vanuseastmes 5–7-aastat. See teadmine oleks oluline, sest aitab hinnata kui hea ettevalmistuse saavad lapsed kooliks. Mida mitmekesisemad on lapse oskused ja teadmised, seda vabamalt ja loovamalt väljendab ta oma mõtteid.

Aile Jakobsoni bakalaureusetöö (2016) keskendus lasteaiaõpetajate arusaamale kunsti õpetamisest eelkoolieas lähtuvalt riiklikust õppekavast. Töö tulemustes tuli lisaks uuritavale väl-

ja, et lasteaiaõpetajad pidasid tehniliste oskuste valdamist ja õpetamist väga vajalikuks, kuid ise tundsid end nende oskuste käsitlemisel ebakindlalt. Kõige ebakindlamalt tundsid õpetajad end voolimises. Töö autor põhjendab õpetajate poolt välja toodud tehniliste oskuste olulisust sellega, et õpetajatele on oluline laste edasine hakkamasaamine koolis. Laura Kink uuris oma bakalaureusetöö (2015) raames, kuidas õpetajad toetavad laste eneseväljenduse võimalusi kunstilistes tegevustes. Uuringus tuli välja, et vaatluste jooksul õpetajad otseselt uusi töövõtteid ega vahendeid lastele ei tutvustanud. Küll aga kolme tegevuse juures näidati lastele tuntud vahendiga uut töövõtet, kuid tegevust jälgides tõdes töö autor, et mõnel lapsel tekkis tegevuse suhtes vastumeelsus. Vastumeelsus tulenes sellest, et neil puudusid vajalikud oskused materjale või vahendeid kasutada. Uuriija sai kinnitust, kui oluline on, et lapsel oleksid teadmised ja oskused vahendite ja materjalide kasutamisest, et tunnis pingevabalt kaasa töötada. Liis Leppmaa 2014 aastal koostatud bakalaureusetöö uuris lasteaiaõpetajate poolt riiklikku õppekava täitmist kunstivaldkonna õpetamisel. Uuringus tuli välja, et õpetajate poolt kasutatavad materjalid on pigem tavapärased ja ükslused. Teooria aga kinnitab, et kasutatavad materjalid peaksid olema mitmekesised, et lapsed saaksid katsetada ja avastada. Helina Pärnpuu bakalaureusetöö (2019) eesmärgiks oli lasteaiaõpetajat toetavate tööjuhiste koostamine voolimises kooliealiste laste loovuse alaoskuste arendamiseks. Laura Bendti bakalaureusetöö (2019) eesmärgiks oli samuti eelkooliõpetajat toetavate tööjuhiste koostamine meisterdamises loova mõtlemise komponentide arengu toetamiseks eelkooliealistel lastel.

Väljaspool Eestit tehtud uuringutest tooksin välja 2019 aastal Leedus Asta Širiakovienė poolt läbi viidud uuringu. Tema soovis teada saada, milliseid kunstitehnikaid kasutavad lasteaiaõpetajad enim kunsti õpetamisel ja millest on valikud tingitud. Uuringus ilmnas, et enamlevinud kasutatavatest tehnikatest on joonistamine (73,1% vastanutest), voolimine (54,9 % vastanutest) ja maalimine (50,5 % vastanutest). Tehnika valiku põhjendusena toodi välja laste vanus ja grupi suurus. Mida suurem grupp, seda vähem aeganõudva tehnika õpetaja valis. Türgis viidi 2015 aastal lasteaiaõpetajateks kandideerijate seas läbi uuring, et teada saada kuidas nad suhtuvad kunsti õpetamise ning milliseid meetodeid ja tehnikaid kasutavad. Uuringu tulemuses selgus, et õpetajad peavad kunsti õpetamist oluliseks, sest kunstitegevused toetavad lapse loovust, motoorsete ja sotsiaalsete oskuste arengut, seega koolivalmidust. Tegevuste läbiviimisel kasutavad õpetajad enamasti värvimist, lõikamist, taaskasutusmaterjalidega kleeptööd ja voolimist. Enda arendamiseks õpetajad loevad erialast kirjandust, jälgivad sotsiaalmeediat ja blogisid, osalevad seminaridel ja koolitustel ning küsivad abi kolleegidelt. (Gönen,

Aydos & Erdem 2016) Kit Mey Wong uuris (2007) Hong-Kongi lasteaedade põhjal, millised on laste ja õpetajate kogemused ja arusaamad kunstist ning milles seisneb ühisosa õpilaste ja õpetajate omavaheliste kogemuste ja arusaamade vahel. Uuringutulemus annab teadmise, kuidas väikesed lapsed mõistavad ja ette kujutavad oma varaseid kunstiõpinguid ning kuidas nende õpetajad tajuvad koolieelset kunstiõpetust ja selle praktika piiratust. Erinevate uuringute tulemused kinnitavad, et kunstiõpetus lasteaias on õpetajate meelest väga oluline. Õpetajad leiavad, et mida mitmekesisemaid tehnilisi oskusi saavad nad õpetada, seda paremini on laps kooliks ette valmistatud. Töodes tuuakse kitsaskohana ära õpetajate poolt kasutatavate materjalide üksluisus ja lasteaias eripära takistava tegurina keerukamate tehnikatega tegelemiseks.

Töö eesmärk

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele.

Uurimistöö tulemus annab teadmise õpetatavatest tehnilistest oskustest, töövõtetest ja kasutatavatest vahenditest ning võimaluse hinnata saadud tulemuste põhjal laste ettevalmistust kooliks. Saadud teadmised võimaldavad tegeleda tulevikus võimalike kitsaskohtadega, et õpetajad oleksid paremini toetatud ja läbi selle ka lapsed.

Uurimistöös püstitatud küsimused on:

- Milliseid tehnilisi oskusi õpetajad kunstitegevuste läbiviimisel õpetavad?
- Milliseid vahendeid ja materjale kasutatakse kunstitegevustes?
- Milliseid töövõtteid õpetatakse?

Töö koosneb kuuest peatükist, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Esimeses peatükis antakse ülevaade kunstitegevuste olulisusest lapse arengu ja loovuse seisukohast. Teises peatükis antakse ülevaade kunsti õpetamisest eelkoolieas ja õpetaja rollist kunsti õpetamisel. Kolmandas peatükis antakse ülevaade kunsti valdkonna tehnilistest oskustest lähtudes koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast ja õppekava toetavast juhendmaterjalist. Neljandas peatükis antakse ülevaade uurimistöö metoodikast, kirjeldatakse valimit, mõõtevahendit, protseduuri ja andmeanalüüsi meetodit. Viiendas peatükis esitatakse analüüsi tulemused. Kuuendas peatükis esitatakse arutelu ja järeldused.

1. KUNSTITEGEVUSTE OLULISUS

Kunstitegevusi kasutatakse kognitiivsete oskuste arendamiseks, kuid lisaks kasutatakse kunstitegevusi erinevate valdkondade õpitu kinnistamiseks või ümbritsevast elust tulevate teemade väljendamiseks (Širiakoviené 2020). Kunstitegevuste kaudu saame arendada mentaalseid oskusi: keskendumine, tähelepanu, vaatlemine. Oskust asju omavahel võrrelda, sealhulgas klassifitseerimist ja asjade omavahel kokku panemist. Kunstitegevused arendavad käitumisoskusi nagu harjutamine, püsivus ja hügieen. Lisaks on oluline teada, et kunstitegevused sõltuvad visuaalsetest, dünaamilistest ja sensoorsetest stimulantidest, mis aitavad lastel oma oskusi säilitada. (Hariri & Faisal 2013; Brühlmeier 2009) Erinevate materjalide ja töövahenditega tutvumine, erinevate oskuste omandamine on oluline, et kunst saaks uurimise ja mõtlemise vahendiks. Mitmekesisus annab lapsele võimaluse isiklike eelistuste kujunemiseks ja uute teadmiste loomiseks. (Kind 2010, lk 122; Bower 2008, lk 289-290)

Kunstitegevused annavad lapsele võimaluse väljendada ja kujutada oma mõtteid selliselt kuidas nad asjadest aru saavad. Tehnilised oskused on lapsele tööriistadeks. Laps saab olla vaba ja loov tegemaks valikuid erinevate materjalide ja tehnikate vahel, et oma kõige fantaasiaküllasemaid mõtteid kujutada. Kui lapsel on oskused ja teadmised tööriistade kasutamiseks, siis on tal võimalik keskenduda mõtlemisele ja loomisele. Loovus ja kunstitegevused on tihedalt omavahel seotud. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on õppe- ja kasvatustegevuse valdkonna "Kunst" kuuest õppe-eesmärgist kolm seotud loovusega; lisaks on loovuse toetamise vajalikkus toodud õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtete alla. Seega loovuse toetamist peetakse oluliseks olenemata sellest, millise kunstivaldkonna sisuplokiga või õppekavas oleva valdkonnaga õpetaja parajasti tegeleb. Seepärast ei käsitleta antud töös loovust eraldi seisva oskusena, vaid kunstitegevuste loomuliku osana, mille arengut toetatakse läbi tehniliste oskuste õpetamise.

1.1. Kunstitegevuste mõju lapse arengule

Läbi kunstitegevuste areneb lapse vaimne võimekus, mõtlemisoskus, käte koordinatsioon ja kogu isiksus (Hariri & Faisal 2013). Käelised tegevused toetavad lisaks lapse käelisele

üldosavusele kõne arengut, võrdlemisuskust, lugemis- ja kirjutamisuskust (Talviste 2015, lk 90; Ivanova & Leppoja 2007). Kunstivahendite kasutamist tuleb lapsele õpetada, et ta saaks erinevaid vahendeid kasutades end turvaliselt väljendada (Brühlmeier 2009, lk 121-122).

Piaget' teooria kohaselt jäävad 5–7-aastased lapsed kognitiivse arengu operatsioonide-eelsele tasemele. Lapse mõttemaailm on sel perioodil üsna primitiivne. Kujunemata on paljud uut informatsiooni korrastavad mõisted, nagu põhjuslikkus, kogus, aeg, pööratavus, võrdlus ja perspektiiv. (Krull 2018, lk 40) Peale seda, kui laps õpib mõtlema, hakkab arenema tema visuaalne tajutaj (Juss 2005, lk 56). Kõike mida laps õpib peab ta saama katsuda, sest laps ei oska sõnadega selgitada, mida ta näeb ja tunneb, kuid läbi käetunnetuse mõtestab ta maailma enese jaoks paremini. Enese väljendamiseks on tarvis osata kindlaid tehnilisi oskusi. Tegeledes erinevate tehniliste oskustega õpib laps tehnikasiseseid võtteid ja töövahendeid kasutama, saab käeliselt osavamaks ning oskab teha oma mõtete väljendamiseks valikuid vahendite ja materjalide osas. V. Juss (2005, lk 56) kirjutab, et “kui laps tegeleb kunstiga - joonistab, maalib, trükib ... voolib ... kleebib ... meisterdab ... , siis ta areneb:

- 1) emotsionaalne areng - laps õpib erinevaid tundeid väljendama, oma loomingust rahuldust tundma, lõõgastuma (mängimine paberiga ja muude erinevate materjalidega) ... ning kogema eduelamust;
- 2) sotsiaalne areng - laps õpib iseseisev olema, otsuseid tegema, teistesse lugupidavalt suhtuma ja vastutama (ühistöö), hoolikalt suhtuma töövahenditesse ja säästma materjale, austama kultuuri ja kunstipärandit;
- 3) füüsiline areng - areneb peenmotoorika, silma ja käe koordineerimine, kompimismeel;
- 4) vaimne areng - laps õpib tundma värve ja vorme; vaatlema, tähele panema, meelde jätma, kujutama; tundma erinevaid töövahendeid; planeerima, järjestama, korrastama, paigutama; omandama uute sõnade tähendusi; põhjuse ja tagajärje seost.”

Kunstiga tegelemine annab lapsele erilise viisi oma mõtlemise arendamiseks. Keskenduda tuleb ühele meediumile ehk õppimine toimub keskendudes ühele materjalile või võttele. Enne kujutamist otsustab laps, millise vahendi või tehnika abil ta soovib ennast väljendada. (Eisner 2003) Läbi kunstiliste tegevuste räägib laps maailmaga andes edasi oma arusaamist, emotsioone ja hetkel talle olulist ka siis kui tal pole veel sõnu selle väljendamiseks (Juske 2004). Vähem tähtis kunstiga tegelemise juures ei ole ka see, et kunsti abil saab laps võimaluse turvaliselt kogeda esteetilist naudingut, ilma, et ta peaks reisima või rändama

(Eisner 2003; Probine 2016). Laps tegutseb tegevuse enda pärast, tulemus teda esialgu ei huvita (Nugin 2013, lk 45). Oluline on teada, et 5–7-aastane laps joonistab asju nii nagu ta neid teab olevat. Laps ei lähtu sellest, mida ta näeb või ette kujutab. Näiteks profiilis olevale inimesele teeb laps joonistusel kaks silma. (Võgotski 2016, lk103)

1.1.1. Lapse loovus

Loovuse mõtestamiseks on palju definitsioone (Ridzwan & Mokhsein 2017). Enamik loovuse definitsioone sisaldab kahte kriteeriumi: tegevus või toode oleks ebatavaline või ainulaadne ning see oleks kasulik või väärtuslik inimestele (Reilly, Lilly, Bramwell & Kronish 2011). Loovus on vajadus ja valmidus luua midagi uut; julgus mõelda ja teha midagi teisiti; usk oma loovusesse ja julgus seda kasutada; võime vahendada saadud tulemust ning oskus seda tulemust teostada (Sternberg 2006). Loovus on oskus kasutada kujutlusvõimet, loomingulisi ideid ja loovat mõtlemist, et luua midagi autentset, originaalset või uut väärtust, mida saab rakendada uute vajaduste käsutuses. Loovus on andekus, kuid seda saab omandada ka õppimise kaudu (Ridzwan & Mokhsein 2017; Yildirim 2010). Loovuse mõistet lahti sõnastades saame öelda mitmeti: oskus luua midagi, mis on kasulik ja eriline; oskus mõelda originaalselt ja tulevikuliselt; oskus arendada uudseid tavatuideid; vaimne protsess, mille käigus jõutakse uute ideedeni või uute seosteni olemasolevate ideede vahel. Loovus on oskus leida probleemidele sobivaid lahendusi, kus kasutatakse senistest kogemustest saadud ja loodud teadmisi. (Semidor 2010) “Humanistliku teooria järgi on loovus inimese arengu loomulik ja vajalik osa, kõik inimesed on sündinud loojatena. Loova tegevuse põhimotiiviks on isiksuse kõrgemate vajaduste rahuldamine, eneseteostus. Eelkooliealiste laste loovat mõtlemist on vähe uuritud, kuid saadud tulemused tõendavad, et 4.-6. eluaasta võib olla laste loova mõtlemise arengus kõige olulisem aeg, see võib tagada kõrgema loova mõtlemise potentsiaali kogu järgnevas eluks.” (Heinla 2020, lk 33)

Loovust liigitatakse neljaks: väljapaistev loovus, erialane loovus, argiloovus ja õpiloovus (Heinla 2020, lk 9). Igapäevaste tegemiste juures kasutatakse madalat loovuse taset, kuid suurte leiutiste, avastuste ja kunstiteoste loomisel rakendatakse kõrgel tasemel loovust (Amabile 2012). Õppimisega tegeledes on oluline õpiloovus. Õpiloovus aitab õppijal enda jaoks sõnastada uued kogemused ja tegevused. Saadud teadmistest kujundatakse oma aru-

saamad. Õpiloovus aitab õppijal tähelepanu pöörata uute teadmiste või oskuste sõnastamisel sellele, et kasutataks õppijale tähenduslikke ja meelde jäävaid väljendeid. (Heinla 2020, lk 9-10) Kui lapsed saavad vabalt katsetada, rakendada oma teadmisi, hinnata saadud tulemuse vastamist kavandatule, siis on neil võimalik edaspidi läbi nende kogemuste luua uusi toimivaid lahendusi (Kaufman & Bear, lk 338). Loovalt tegutsemiseks on vaja teadmisi ja oskusi, mida edasi arendada ja katsetada enese väljendamisel ja erinevate situatsioonide lahendamisel. Varases lapseas on eneseväljendusvajadus üks põhivajadustest. Lapse loodud teadmised on seotud emotsioonidega ja emotsioonid seotud teadmistega. Kui inimene väljendab oma teadmisi meelte abil, siis ta loob kunsti. Lapsed väljendavad oma mõtteid ja tundeid kunsti abil efektiivsemalt kui kõne kaudu. Kunstitegevused pakuvad lapsele emotsionaalset rahulolu ja eduelamust. (Kocer 2012)

Loovus on kombinatsioon võimetest ja protsessidest, mis arenevad koos lapsega (Heinla 2020, lk 33). Lapse loovuse avaldumine leiab aset tema kujutlusvõimes ja fantaasias, improvisatsioonis ja pidevalt arenevates kunstitöödes. Lapsed peavad selle kõik, mida juba täiskasvanud teavad, enda jaoks leiutama. Seega on lapse loovuse seisukohalt oluline roll sooritamisel, mitte tulemusel. (Heinla 2020) Loovuse lähtekoht on lapsepõlv oma mängude ja fantaasiatega (Leppoja & Ivanova 2001). Mängimine, kunstitegevused ja erinevad oskused on tihedalt seotud loovusega ja on seepärast üheks olulisimaks alustalaks alushariduse pedagoogikas (Nikola, Reunamo & Ruokonen 2020). Mängulises tegevuses arenevad kõik psüühilised protsessid ja isiksuse omadused, eelkõige taju ja fantaasia, mis on igasuguse loomise ning loovmõtlemise alus (Nugin 2013, lk 45; Wilson 2009). Lapse mäng pole lihtsalt kogemuse meelde tuleamine, vaid läbielatud muljete loominguline ümbertöötamine, nende kombineerimine ja neist uue, lapse enda vajadustele ja soovidele vastava tegelikkuse ülesehitamine (Võgotski 2016 lk 15).

Kunstitegevused on eelkoolieas ainuke ainevaldkond, kus lisaks reeglipärasele on lapsel võimalik luua iseseisvalt midagi käega katsutavat ja täiesti omanäolist. Mitmekesised vahendid, tehnilised oskused, töövõtted on reaalsed füüsilised tööriistad lapsele uue ja ainulaadse loomisel. Uudse loomiseks on vaja, et laps valdaks tehnilisi oskusi, oskaks kasutada tööriistu ohutult ja teeks teadlikke valikuid töövahendite ja materjalide seast, lähtudes oma loomingulisest nägemusest.

2. KUNSTI ÕPETAMINE

Kunst on maailma tõlgendamise vahend. Kunstihariduselt oodatakse, et see toetaks loovust ja lapse tundlikkust, aidates kaasa inimese terviklikuks arenemisele. Kunstitegevused koosnevad vaatlemisest, kujutamisest, kujundamisest ja tehnilistest oskustest (Oll 2009). Kunstihariduses on oluline roll tehniliste oskuste õpetamisel. Läbi tehniliste oskuste õpetamise pakutakse samaaegselt kõige laiemat loomingulist väljendusvõimalust. (Yeni & Dilfa 2019) Õppeprotsessis on õppija toetaja ja juhendajana eriline roll õpetajal. Õpetaja peab olema kompetentne õpetatavas valdkonnas, et anda edasi vajalikke oskusi ja osata valikuid teha õppetegevuse sisu osas õpiväljundite saavutamiseks (Lepik & Poom-Valickis 2002, lk 167; Kinon & Pukk 2010, lk 46). Lasteaias hinnatakse lapse arengut erinevates valdkondades. Kunstilise arengu hindamiseks saab teha märkmeid, kas laps kujutab eakohaselt, segab värve, saab hakkama töövahendite kasutamisega jne (Nugin & Õun 2017, lk 259).

2.1. Kunsti õpetamine eelkoolieas

Koolieelsel perioodil kujuneb välja lapse hoiak ja suhtumine kunsti ning baasoskused kunstiga tegelemiseks, mis jäävad kogu eluks. Oluline on, et lapsel seostuks kunstiga positiivsus, et ta tulevikus pöörduks sellel juurde tagasi. (Vahter 2005) Selleks tuleb anda lapsele võimalus kunsti luua ja olla teda toetav tema loometegevuse juures (Nugin & Õun 2018, lk 248). Valitud ülesanded peaksid olema jõukohased, et laps saaks oma sisemist fantaasiamaailma kartmatult avada nii, kuidas ta hetkel soovib (Niiberger 2020, lk 299). Last ei maksa alahinnata, sest loomise imega tuleb laps ise toime, teda ei piiritle enesekriitika ja kahtlused oma tegevuse osas (Juss 2005, lk 56).

Lapsel tuleks lasta asju kujutada nii nagu tema soovib. Kriitika lapse kujutatute juures on kohatu. (Vahter 2005) Õpetada tuleks mitmekesisust ja vältida tuleks ainuõigeid lahendusi. Last ei tohi jätta värvi ja vormi maailma üksinda, tekitada temas kartust töö ebaõnnestumise ees (Leppoja & Ivanova 2001). 5–7-aastased lapsed mõtlevad juba üsna täpselt ette, mida kujutada. Õigustatud küsimused lapse töö kohta, võimaldavad lapsel oma tööd kirjeldada, mõtteid ja tundeid sõnastada (Gustavson 2004, lk 59). Kui laps on ebakindel ega julge kujuta-

da, siis saab teda aidata suunavate küsimustega (Ivanova ja Leppoja 2007, lk 5). Vabastades lapse hirmust, vallandub tema varjatud töövõimelisus emotsionaalseks kasvamiseks ja küpsemiseks (Niiberger 2020, lk 299). Kunsti õpetamine hõlmab vaatlusoskuse, kujundamisoskuse ja tehniliste oskuste rakendamist. Seitsmest kunsti valdkonna sisuplokist neli on tehnilised oskused ja seega moodustavad olulise osa kunstiaine sisust (Oll 2009). Kolmandas peatükis käsitletakse nelja tehnilist oskust täpsemalt, antud peatükis kirjutatakse sisuplokkidest vaatlemine, kujutamine ja kujundamine.

2.1.1. Vaatlemine

Lastele vaatlemise õpetamine on oluline, sest arendab nägemise oskust. Vaatlus nõuab lapselt keskendumist vaadeldavale. Enne vaatlust tuleks lapsi suunata, et vaatluse eesmärk saavutada. Vaatluse tulemusel, vastavalt eesmärgist, toob laps välja vaadeldava objekti või nähtuse iseloomulikud tunnused või püüab leida varasemalt vaadeldud objektis midagi uut. Seejärel kirjeldab laps seda, mida märkas. Vaatluse juures on hea, kui laps saab kasutada oma kompetentseid, see aitab tal objektist paremini aru saada. Vestlused erinevatel teemadel, mida toetatakse teemakohase foto või objekti vaatlemisega on palju tulemuslikumad kui lihtsalt vestlused. Vaatlemine aitab kaasa sellele, et laps mõistaks kuidas on seotud erinevad asjad ja kui mitmekesiselt on võimalik midagi kasutada. Laps õpib märkama erinevates asjades sarnasusi ja suudab läbi selle paralleele tõmmata elus ja eluta vahel. Laps märkab looduses kastanimuna ja seostab seda väikese palliga. Laps näeb nõõrijuppi ja seostab seda ussiga. (Vaas 2022; Oll 2009)

2.1.2. Kujutamine tehniliste oskuste abil

Lasteaiaaeglastel lastel on reaalsus ja sisemine maailm omavahel läbipõimunud. 5–7-aastased lapsed kujutavad asju nii nagu nad teavad neid olevat, mitte nii nagu hetkel vaadeldes nähtub. Selles vanuses lapsed loovad juba terviklikke töid. Olulised on detailid ja midagi ei lisata tööle juhuslikult. Kujutamisel on olulised lapse teadmised kujutatavast, oskus jaotada kujutatav osadeks ning seejärel tehnilise oskuse valdamine. Tehniliste oskuste õppimist on hea alustada

jäljendamisega, siis vaatluse põhjal, seejärel kuuldu põhjal ja siis vabal teemal tegutsedes. (Vaas 2020)

2.1.3. Kujundamine

Kujundamise abil antakse esemetele esteetiline lisaväärtus. Laps kasutab oma oskust jooni tõmmata, kompositsiooni luua, mustri rütmi koostada. (Vahter 2008) Laps saab oma ilumeele põhjal otsustada, kuidas on mingit konkreetset eset kõige õigem kaunistada, arvestades samaaegselt eseme kasutusotstarvet. Kujundada saab pisemat asja kui ka suurt ruumi. Kaasates lapsi lasteaiaruumi kaunistamisse, tuleks lasta neil välja pakkuda oma ettepanekuid vastavalt kujundamise teemale. (Oll 2009)

2.2. Õpetaja roll kunsti õpetamisel

Õppekava on kogu kasvatus- ja õpetuse seisukohast vältimatu (Kulderknup 2009b). Õppekava on kogumik mingi hetke, ajaperioodi ühistest väärtushinnangutest. Ennekõike on riiklik õppekava õpetajat toetav dokument, mille sisu aitab õpetajat valikute tegemisel õppetöö korraldamisel, õppeprotsessi kavandamisel ja pikema- kui ka lühiajalisemate eesmärkide püstitamisel. Õppekava annab õpetajale kätte suuna, kuhu poole liikuda. Õpetaja on vaba valikute tegemisel, et lõplike otsuste langetamisel saaks arvestada oma laste eripärade, võimekuse ja huvidega. (Jürimäe & Treier 2008, lk 86-97) Õpetajat nähakse asjatundjana, kes on pädev õppetöö planeerimisel kasutamaks kvaliteetseid juhendmaterjale (Kulderknup 2009b). Eelkooliõpetaja, sarnaselt klassiõpetajaga, on koolitatud mitme aine õpetajaks. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008), õpetaja kutsestandardis (tase 6) on toodud õpetaja pädevustena oskust valida õpivara vastavalt eesmärkidele ja ainevaldkonnale (Taimalu, Uibu & Leola 2020), olles pädev ja vaba ainevaldkonnas ja õppeviisides (Kinos & Pukk 2010, lk 55-57). Õpetajale jäetud valiku- ja otsustusvabadus eeldab, et õpetajal on piisavalt teadmisi ja oskusi valikute tegemiseks, et tagada lapsele mitmekesised kogemused ja oskused haridusteel edukalt edasi liikumiseks.

Piaget' järgi nimetatakse 5–7-aastaste laste arenguetappi intuiitivseks perioodiks (Henno 2005, lk 13). See tähendab, et 5–7-aastased lapsed oskavad juba üpris hästi ette mõelda, mida ja kuidas nad kunstitegevustes kujutavad (Gustavson 2004, lk 59). Muutunud ühiskonnaelu tagajärjel tõdetakse üha enam, et lasteaia liitühm toetab lapse arengut mitmekesisemalt kui ühevanuseliste laste rühm. Soovituslikult planeerib liitühma õpetaja tegevusi lähtudes viieaastastest lastest. Viieaastane laps on suuteline koos kuueaastase lapsega osalema samas tegevuses. Käelised tegevused üldisemalt võimaldavad sama tegevust erinevas vanuses lastega, kui töö iseloomu on vajadusel kohandatud. (Nilk & Saul 2009) Järjestike haridusastmete õppekavad on omavahel seotud. Õpetajakoolituses pööratakse õppekavade omavahelisele seotusele tähelepanu. Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja bakalaureuseõppe õppekava (2021) erialamoodulis ainedidaktika “Kunstitegevuste õpetamine koolieelses eas” (6 EAP) on loodud selge seos eelkooli õpetaja valikute tegemise ja I kooliastme õppekava vahel. Õpiväljundites on esimesena välja toodud, et mooduli läbinud õpetaja teab ja võrdleb I kooliastme tööõpetuse ja kunsti õppeainete ning alushariduse kunstivaldkonna ainekava eesmärke, sisu ning õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi. Lapse paremaks toetamiseks on oluline, et algklassiõpetaja on samuti teadlik, millised oskused peaksid olema lapsel lasteaia lõpuks omandatud, sest see võimaldab tal hinnata oma klassi õpilaste taset ja õppetööd paremini planeerida.

Metoodilistest suundadest tehniline suund annab töövahendite kasutamise oskused, võimaldab lapsel tundma õppida materjale (Juss 2005, lk 58). Põhikooli riiklikus õppekavas (2011) I kooliastmes õpilase taotleivate üldpädevuste all (Lisa 6) tuuakse ära loovuse olulisus, mille väljendamiseks on oluline tehniliste oskuste kasutamine. Lasteaiaõpetaja peaks tundma järgmise haridusastme õppekava sisu, et õpetada lapsele seda, mida tal koolis on vaja, et toetada läbi õigete valikute lapse edasist hakkamasaamist haridusteel. Koolis õppimine nõuab lapselt suutlikkust olla koolipingis ja kuulata õpetaja korraldusi. Et lasteaialapsele ei tuleks koolikorraldus liigse üllatusena, tuleb juba lasteaias mänguliselt teda sellega harjutada. Tuleb vältida olukorda, kus lasteaias toetatud loovus, iseseisvus ja oskused saavad koolis pärsitud, sest laps ei mõista, miks millegi tegemiseks on konkreetne aeg või, miks pean kuulama töökorraldust. Äraehmatatud laps lukustub ja jääb ootama pingsalt vaid täpseid juhiseid, kuidas ta midagi kujutama peab. (Kaufman & Bear, lk 316)

On oluline, et õpetaja järgib õppekavas toodud õpiväljundeid, sest siis saab laps tegeleda just sellega, mida tal koolis esmalt vaja läheb. Lasteaias harjutades saab laps vilumuse erinevatest oskustest ja koolis saab keskenduda uue õppimisele ja eneseväljendamisele. Oluline on õpetada lasteaias erinevaid tehnilisi oskusi ja töövõtteid; oluline on õpetada erinevate vahendite ja materjalide kasutamist. Kui lapsel on mõne tehnilise oskuse ja töövõtte kasutamine keeruline, siis ei suuda ta keskenduda muule kui kramplikult töövõtte mitteoskamisele ning tema mõtlemine antud teemal on pärsitud ehk loovus lukus. Seega, õpetaja peaks teadma lihtsamaid joonistamise ja maalimise töövõtteid, lastele võimetekohaseid voolimise töövõtteid ning õpetama neile selgeks lõikamise, liimimise ja rebimise. (Ivanova & Leppoja 2007, lk 3)

On oluline, et õpetaja teaks laste arenguetappe, et mitte nõuda lapselt seda, millega ta ei peagi veel hakkama saama. Kindlasti ei tohi õpetaja olla kriitiline selle suhtes, kuidas õppija midagi kujutab, sest koolieelses eas ei kujuta lapsed veel realistlikult ega õigetes proportsioonides asju kuigi edukalt. Seda mida laps veel kujutada ei oska, fantaseerib ta juurde. Laps valib värve vabalt, isikupäraselt, meeldimise alusel. Õpetaja peaks laskma lapsel kujutada päikest punasena või puud sinisena (Juss 2005, lk 57). Koolieelsel perioodil tahab laps ennekõike eksperimenteerida ja avastada kõike enda ümber. Lastes lapsel kunsti kaudu maailma avastada, kasvab ta mitmesuguseid tegevusi sooritades enesekindlaks. Last tuleb toetada, pakkuda talle võimalusi tegeleda kunstiga ning lasta tal loovtegevustest rõõmu tunda. Eelkõige peaks säilima lapsel julgus katsetada ja kasutada kunsti kui vahendit enda isikupäraselt väljendamiseks. (Vahter 2005, lk 61) Lapses ei tohiks tekkida hirmu toimetulematuse ees, ülesanded ei tohiks olla üle jõu käivad (Leppoja & Ivanova 2001). Lisaks on oluline, et õpetaja teaks, et lapse loovuse väljendumiseks on oluline sotsiaalne keskkond kus laps viibib ning lapse sisemine motivatsioon ülesande lahendamiseks, ülesandega seotud oskused ja loovusega seotud oskused (Amabile 2012). Kunstitegevusest innustunud täiskasvanu on lapse jaoks motiveeriv ja veenev, et tegevus on tore ja rõõmu pakkuv. Laps soovib osa saada positiivsest ja püüab täiskasvanu eeskujul tegutseda. (Gustavson 2004, lk 59)

Haritud, eluaegset õppimist hindav lasteaiasõpetaja toetab lapse loovuse avaldumist, soodustab ja innustab teda (Juss 2005, lk 56). Loovalt õpetamine põhineb õpetaja loovusel, isikuomadustel ja isiklikel praktilistel kogemustel, mille eesmärgiks on õpilaste loovuse avaldumise toetamine ja väärtustamine igal võimalikul ajahetkel õppetegevuses ja suhtlemises (Heinla 2020, lk 98). Õppekavas antud vabadus õpetajale valikute tegemiseks eeldab, et õpetaja on piisavalt

pädev, et tal on piisavalt teadmisi millest valikuid teha. Õpetajapoolsed valikud on mõjutatud õpetaja arusaamade, tõlgenduste ja taju omavahelisest seosest (Pratt 1992; Leijen 2019). Õpetaja on edukam kui ta ülesannete valikul lähtub enesele väljakutset ja huvi pakkuvast, mis sobib ta enda väärtustega ja õpilase vajaduste ja huvidega. Õpetaja ainealased teadmised on olulised, et õpetaja oleks aine edasiandmisel vaba ja aineülene ning edukas oma töös. Enesetõhus õpetaja ei väldi tegevusi, kus ta end kõige mugavamalt ei tunne, selline õpetaja käitumine on õpilastele väga motiveeriv. (Leijen 2019) Eelkooliõpetaja roll peaks kunstitegevuste juures olema toetav, võimaldades lastel end tunda protsessis turvaliselt (Hatch 2005).

I. Raudsepp (2005, lk 65) on öelnud, et “loometööde puhul on tähtsaim looja individuaalsus - teadmised, emotsioonid, spontaansus, värvieelistused, kompositsiooni rõhutamine; need ja tuhandad teised mõjutajad teevad igast õppeülesandest kordumatu. Kui ka loominguline õpetaja järgib pingsalt õppekava, ei keela keegi tal vaimustuda lõppematutest võimalustest ja variatsioonidest, katsetada erinevaid tehnikaid ja teemasid. Pole ühtki teist ainet, kus õpetaja saaks olla otsustustes nii vaba. Kunstiõpetaja ohukoht on see, et ta võib enesele aru andmata muutuda ühekülgseks, korrates liigselt niigi tuttavat. Tehnika või teema, mis õpetajal ja õpilastelegi juba selge, annab alati häid näitusepilte. Kunstiõpetuse eesmärk on aga õppijas sisemise vaimustuse tekitamine.”

2.2.1. Õppevara olulisus

Lasteaia roll laste kooliks ettevalmistamisel on aastatega suurenenud. Sellest tulenevalt on lasteaial kasvanud kooliga sarnaselt vajadus kasutada valdkonnapõhist õppevara. Õppevara sisule esitatud nõuded on leitavad määruses „Õppekirjandusele esitatavad nõuded, õppekirjanduse retsenseerimisele ja retsensentidele esitatavad miinimumnõuded ning riigi poolt tagatava minimaalse õppekirjanduse liigid klassiti ja õppeaineti” (2016). Õppekava on õppetöö planeerimise aluseks, selles toodud eesmärged aitab saavutada kvaliteetne õppematerjal, mis lähtub õppekavast. (Kulderknup 2009b) Õppevara, mis on koostatud arvestades õppe-eesmärged, sobilikku metoodikat ja ainevaldkonna sõnavara ning olles seejuures kasutajale mõistetav, aitab õpetajal väiksema ajakuluga õpetada. (Taimalu, Uibu & Leola 2020; Roosimäe 2016)

Õpetaja pädevus ja ainealased teadmised on olulised, et osataks teha valikuid õppe-eesmärki-
de saavutamisel õppemeetodite, kasutatavate vahendite ja õppevara osas. Õpetaja peab või-
maldama lastele mitmekesiseid kogemusi, et toetada nende enesekindlust iseseisvalt tegutse-
miseks ja oma mõtete väljendamiseks. Läbi mitmekesiste praktiliste tegevuste arenevad lapse
kognitiivsed kui kehalised võimed. Õpetaja on vaba õppetegevuste valikul, kuid on oluline, et
kokkulepitud oskused ja teadmised antakse edasi kõigile lastele.

3. KUNSTIVALDKONNA TEHNILISED OSKUSED

Eesti Vabariigi haridusseaduses (1992) öeldakse, et haridus on õppeprogrammidega ettenähtud teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisnormide süsteem, mida ühiskond tunnustab ning mille omandatust ta kontrollib. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on toodud tehnilised oskused, mida peaks lastele õpetama, kuid pole täpsemalt ära toodud töövõtteid, mida käsitleda. Õppekava juurde on koostatud õpetaja toetamiseks Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse poolt neli käsiraamatut. Käsiraamat "Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad" (2009) kirjutab riiklikus õppekavas toodud seitse valdkonda detailsemalt lahti. Iga valdkonna juures on ära toodud vanuseti lapse arengu eeldatavad tulemused. Valdkonnas „Kunst” käsiraamatus „Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad” on seitse sisuplokki: 1) kujutamise ja väljendamine, 2) kujundamine, 3) voolimine, 4) joonistamine, 5) maalimine, 6) meisterdamine, 7) kunsti vaatlemine, vestlused kunstist (Oll 2009). Seitsmest sisuplokist neli on seotud tehniliste oskuste õpetamisega ja on seega valdkonna domineeriv osa.

Laste motoorika arendamine on tänapäeval oluline, sest laste mängud on muutunud. Laste mängu vaadeldes märkab, et eelistatakse tegevusi, mis ei nõua käte tugevust ega osavust. Eelistatakse poeelusid ja ise meisterdatakse vähe. Käelised tegevused arendavad lapse käe osavust ja tugevdavad käelihaseid. Peenmotoorika on käte ja silmade koostöö. Mida väiksem laps, seda ebatäpsemad on tema liigutused. Enne praktilise kunstitööga alustamist peaks laps vahendite ja materjalidega saama mänguliselt tutvuda. See võimaldab lapsel mõelda, välja pakkuda, kuidas või milleks saaks materjali või vahendit kasutada. (Kalvik 1981) Joonistamine ja maalimine nõuavad nii nagu iga käeline tegevus silma ja käe koostööd. Lisaks arenevad lapse taju, mõtlemine, tähelepanu ja mälu. Voolimisel on vaja lapsel kasutada kahte kätt korraga, tegevus arendab lapse koordineerimisvõimet. Lisaks arendab materjali vormimine plastilist vormitunnetust. Mida paremini on peenmotoorika lapsel arenenud, seda oskuslikumalt kasutab ta kunstivahendeid. Kahe käe tegevused on veel rebimine, kleepimine, trükkimine ning lõikamine, mis nõuavad lapse oskust oma mõlemat kätt juhtida. Kui on saavutanud töövahendi kasutamises automatiseeritud tase, ei pea laps enam liigutuse peale eraldi mõtlema ja ta saab keskenduda loomisele. (Vahter 2009, lk 74; Karvonen 2003) Kõigi tehnikate praktiseerimisele peaks eelnema vaatlemine ja uurimine, sest nii saab laps parema selguse kujuta-

tavast ja samuti arendab vaatlus lapse meelepidamist, sest kujutamisel peab ta meenutama nähtut ja uuritut (Vaas 2022).

Nii koolieelse lasteasutuse õppekavas kui ka “Õppe ja kasvatustegevuse käsiraamatus” tuuakse välja neli tehnilist oskust, mille võtteid peaks lasteaialaps oskama: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008; Oll 2009). Oluline on, et koolieelses eas saaks selgeks erinevate joonte kasutamine ja kujundite kombineerimine asjade kujutamiseks, et laps oskaks kasutada eesmärgipäraselt töövahendeid ja erinevaid materjale, luues neid oskusi kasutades mitmesuguseid kunstitöid (Vahter 2005, lk 202). Valdkonnaga seotud oskused on: tehnilised oskused, valdkonnaga seotud teadmised, oskus ja leidlikkus vahendeid kasutada. Need oskused on vundamendiks, millele saab toetuda ja seejärel neid loovalt üksikult või kombineeritult kasutada. (Amabile 2012) Kasvanud kogemused, teadmised, oskused mõjutavad otseselt loovat potentsiaali (Heinla 2020, lk 33). Erinevad kunstiõpetuse käigus õpitud teadmised, tehnikad ja oskused aitavad kaasa lapse suutlikkusele iseseisvalt tegutseda (Kink 2015). Läbi selle suureneb lapse võime ennast paremini väljendada (Sein-Garcia, Tavasti & Ulkuinemi 2012, lk 13). Erinevate tehnikate kasutamine annab kõigile lastele võimaluse arendada oma loomingulisi võimeid (Leppoja & Ivanova 2001).

3.1. Voolimine

Voolimisele peab eelnema vaatlemine ja uurimine, et laps saaks kujutatavat paremini tundma (Vaas 2022; Hanson 1971). Voolimisel kasutab laps ennekõike sõrmi, peopesa ja käsi, mis on otseselt seotud peenmotoorikaga. Voolimistegevuste tulemusel tugevnevad lapse käed, mis muutuvad kindlamaks ja osavamaks, mille tulemusena paraneb koordineerimine. (Vahter 2009) Voolimine on kahe käe koostöö, mis tähendab, et voolimise ajal töötavad lapse mõlemad ajupoolkerad. Käsi kasutades antakse plastilisele voolimismaterjalile kuju. Voolimine annab võimaluse kujutada ruumiliselt erinevaid esemeid (Kinos & Pukk 2010, lk 47). Voolides ruumilisi esemeid, suudavad lapsed paremini kujutada eseme tasapinnalist vormi. Mida tugevamaks saavad lapse käed ja mida mitmekesisemaks töövõtted, seda keerukamaid vorme suudab ta luua. Põhilised töövõtted voolimises on: veeretamine, rullimine, muljumine, väljavenitamine, süvendi vajutamine, servade laialipigistamine, tükeldamine osadeks, osade liitmine tervikuks

(Hanson 1997). Tavapäraseks voolimismaterjalideks on plastiliin ja savi. Võimalik on ka ise voolimismasse valmistada nagu soolatainas või pabermass. Kätesaadavad on erinevad vaha- baasil voolimismassid. Kindlasti ei tohiks tähelepanuta jätta liiva ja lund, mis annavad lapsele tehniliselt teistsuguse kogemuse. (Ivanova & Leppoja 2007; Vahter 2005; Oll 2009)

Voolimises kasutatavad põhilised töövahendid on: puupulk mustri või augukese tegemiseks; käärid; taignarull; niiske lapp; erineva kujuga vormid kujundite lõikamiseks; pits mustrite tegemiseks (Vaas 2022).

3.2. Joonistamine

Joonistamisega tegelemine on lapsele lihtne, kättesaadav ja loomulik tegevus. Joonistamise abil saab laps kõige kiiremini väljendada oma maailmatunnetust. Joonistamisel on oluline silmamõõt, käe ja mõtte koostöö (Kinos & Pukk 2010, lk 47). Kujutamisele peab eelnema uurimine, vaatlemine, analüüsimine, et laps saaks kujutatava paremaks mõistmiseks seda vahetult kogeda ning seejärel joonistada nähtut nii nagu ta sellest aru sai. (Ivanova & Leppoja 2007) Joonistusvahenditest on soovitatav lasteaias kasutada harilikke-, värvi-, vilt- ja akvarell- pliiatseid, erinevaid kriite, süsi, tušši (Oll 2005; Vahter 2005). Peamised töövõtted, mida joonistamisel tuleks õpetada on: töövahendite kasutamist nagu kriidi erinevate külgedega joonistamist; erinevates suundades, tihedusega, laiusega, stiiliga joonte tõmbamist; vahendi erineva tugevusega kasutamist; töövahendite omavahelist kombineerimist; vahendi laiali hõõrumist (Oll 2009; Vahter 2005; Vaas 2022).

3.3. Maalimine

Maalimiseks kasutatakse lasteaias peamiselt vees lahustuvaid värve nagu guašš-, akvarell-, näpu- ja akrüülvärve (Oll 2009). Pintsell on põhiline maalimisvahend, mille kasutamist tuleb õpetada. Peamised töövõtted mida tuleks õpetada on: pintslihoid, pintslipea erinevate osade kasutamist, erineva jämedusega pintslite kasutamist, peene pintsliga detailide lisamist tööle, pintsli jäljendi tegemist, pintslitõmmete tegemist, kuidas värve puhtana hoida. Mitmekesisuse tagamiseks tuleks tutvustada erinevaid võimalusi maalimiseks nagu maalimist käega või sõrmedega, maalimist papitükiga, puuoksaga või svammitükiga (Vaas 2022; Oll 2009).

Maalimise juures on oluline, et õpetataks värvide segamist ja värvi erinevate toonide saamist (Gustavson 2004). Kuna trükitöodes kasutatakse samuti enamjaolt katevärve nagu guašš- või akrüülvärvid, siis käsitleda seda tehnilist oskust maalimise käigus ning tutvustada erinevaid vahendeid millega saab trükkida. Erinevaid trükitehnikaid lisaks pintslile ja näppudele saab teha erinevavast materjalist templitega nagu kartul, kork, kustukumm, jäätisepulk. Templitrüki vahendite valikul olla leidlik ja kasutada kõike, mis tundub paberile jätvat põneva jälje. (Vaas 2022; Vahter 2005) Lisaks on võimalik trükkida looduslike materjalidega nagu lehed, õied, kõrred jms. Materjalitrükis saab kasutada lõnga, pitsi, kangast jms. (samas 2022)

3.4. Meisterdamine

Meisterdamine on nõudlik tegevus, mis eeldab lapselt suuremat käteosavust. Meisterdamisvahendite valik on mitmekesine ja pakub seepärast lapsele palju erinevaid kogemusi. Meisterdamine annab võimaluse erinevaid materjale oma äranägemise järgi kokku panna. Selline tegutsemine arendab last igakülgset. (Oll 2009) Oluline on, et laps oskaks kasutada kääre, naasklit ja nõela, et saaks tööks kasutada paberist keerukamaid materjale. Peamised töövõtted, mida tuleks õpetada on paberi rebimine, liimimine vastavalt töö iseloomule, kääridega lõikamist, paberi voltimist ja kortsutamist, õmblemist nõelaga, lõnga kerimist. (Vaas 2022) Enamlevinud materjalid meisterdamisel on erinevad paberid, papp, taaskasutatavad materjalid, looduslikud materjalid nagu tammetõrud, kõrred jms, tekstiil, lõng ja traat. Lisaks on vaja töövahendeid nagu käärid, erinevad liimid, sidumisvahendid, naaskel, plastikust nõel ja heegelnõel. (samas 2022; Ivanova & Leppoja 2007; Gustavson2004)

Koolieelse lasteasutuse õpetaja ja algklasside õpetaja erisus võrreldes teiste astmete õpetajatega on see, et nende koolitus valmistab neid ette mitme aine õpetajaks, sealhulgas ka kunstiopetajaks. Kui laps on omandanud madalamal tasemel baasteadmised ja oskused, on tal võimalik järgmisel tasemel jõudsalt ja vabalt edasi liikuda (Krull 2018, lk 334). Erinevate tehnikatega tuleb võimaldada lapsel tegeleda, et areng oleks võimalikult mitmekülgne. Käsi kasutades saab inimene võib-olla kõige tähtsama elukogemuse, sest kõiki mõtteid, mis on peas ei ole võimalik koheselt reaalselt luua ja me mõistame, et vajame lisaoskusi, et oma idee füüsiliselt vormistada. (Brühlmeier 2009, lk 121)

4. UURIMISMETOODIKA

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava toob ära neli tehnilist oskust, mille siseseid võtteid peaks laps oskama kasutada lasteaia lõpuks, et koolis paremini hakkama saada. Õppekava ei too välja täpsemalt tehnikasiseseid võtteid ja vahendeid, mida tuleks lapsele õpetada ja tutvustada. Õppekava kõrvale on koostatud neljast raamatust koosnev juhendmaterjalide kogu, millest üks kirjutab lasteaias käsiteletavad seitse valdkonda lahti. (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008; Kulderknup 2009a)

Uurimistöös püstitatud küsimused on:

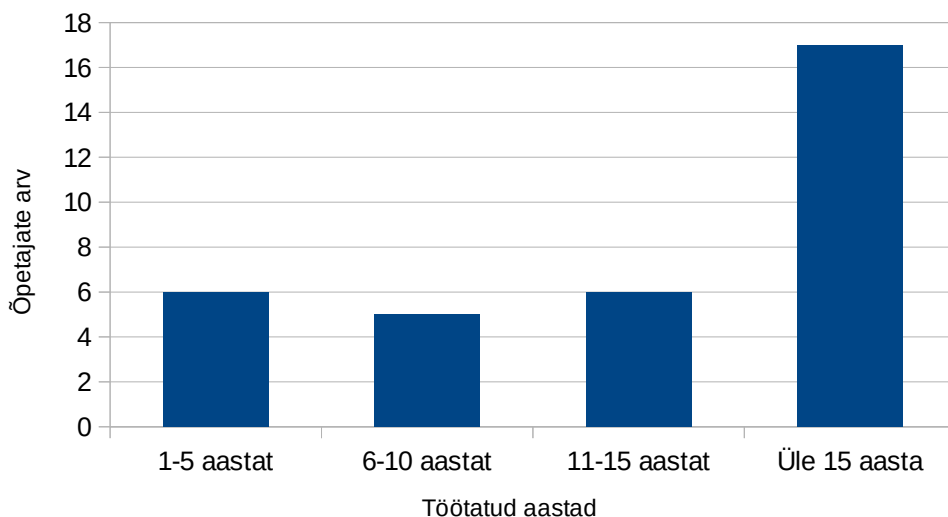
- Milliseid tehnilisi oskusi õpetajad kunstitegevuste läbiviimisel õpetavad?
- Milliseid vahendeid ja materjale kasutatakse kunstitegevustes?
- Milliseid töövõtteid õpetatakse?

Selles peatükis kirjeldatakse uurimistöö valimit, uurimisküsimustele vastuste saamiseks kasutatud mõõtevahendit, uurimuse läbiviimise protseduuri ning saadud andmeid.

4.1. Valim

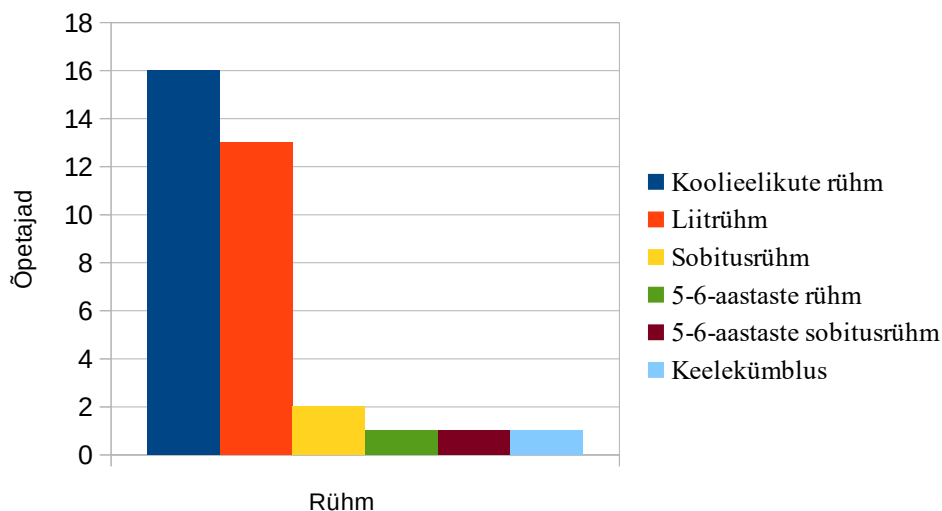
Valimi koostamisel on kasutatud ettekavatsetud valimit (Õunapuu 2014, lk 143).

Valimisse kuulumise kriteeriume on kaks: õpetaja pidi töötama Tartumaa munitsipaallasteaias ning läbi viima kunstitegevusi 5–7-aastaste lastega. Valimi suuruseks on 34 õpetajat. Kõik vastanud õpetajad on naised. Pooled vastanud õpetajatest on lasteaias töötanud üle 15 aasta (17 õpetajat). Jooniselt 1. on näha protsentuaalselt õpetajate tööstaaži jagunemine.

Joonis 1. Õpetajate tööstaaz

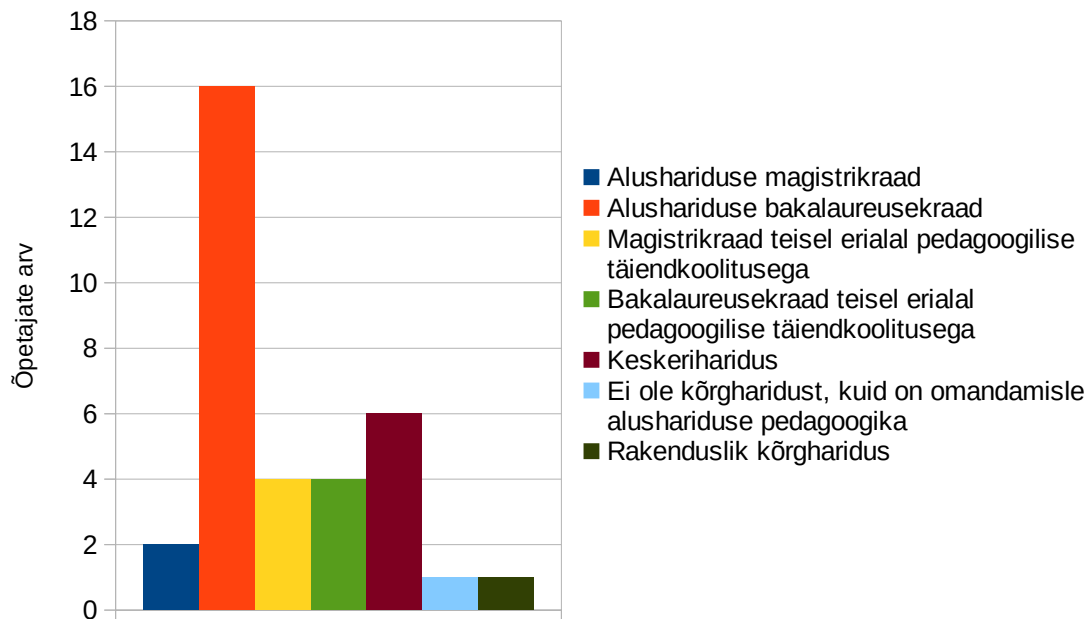
Taustaandmetes nähtub lisaks, et 29 õpetajat töötab koolieelikute rühmas (47,1 %) või liitrühmas (38,2 %), see teeb kogu vastanutest 85,3%. Joonisel 2. nähtub et viis õpetajat töötab neljas teist tüüpi rühmas. Kaks õpetajat sobitusrühmas, üks õpetaja 5–6-aastaste rühmas, üks õpetaja keelekümblusrühmas ja üks õpetaja 5–6-aastaste laste sobitusrühmas.

Joonis 2. Lasteaiarühma tüüp

Jooniselt 3. nähtub, et vastanud õpetajatest 47,1 % (16 õpetajat) omab alushariduse bakalaureusekraadi ja 17,6 % õpetajatest (6 õpetajat) omab keskeriharidus. Lisaks neljal õpetajal on magistrikraad teisel erialal pedagoogilise täiendkoolitusega ja neljal õpetajal bakalaureuse-

kraad teisel erialal pedagoogilise täiendkoolitusega. Kahel vastanud õpetajal on alushariduse magistrikraad.

Joonis 3. Õpetajate haridus

Vastanud õpetajatest omavad alushariduse kõrgharidust (53%). Märkimisväärselt palju on õpetajaid, kes omavad kõrgharidust teisel erialal (23,6%).

Taustaandmetena uuritud õpetaja tööstaaz, rühmatüüp ja haridustase aitavad saadud andmeid paremini tõlgendada.

4.2. Mõõtevahend

Andmete kogumiseks kasutati elektroonilist küsimustikku. Küsimustik vormistati Google Forms keskkonnas (Lisa 1). Sellise mõõtevahendi kasuks otsustati sellepärast et, nii oli võimalik küsimustik sihtgruppi kuuluvatele õpetajatele edastada kiiresti ning Google Forms keskkond on vastajale lihtne ja mugav kasutada.

Küsimustik koosnes 31 küsimusest. Küsimustikus kasutati suletud ja avatud küsimusi. Suletud küsimuste juurde oli lisatud valik “muu”, et vähendada suletud küsimuse piiratust ja anda

vastajale võimalus lisada vastusena seda, mida polnud küsimustikus ära toodud. (Õunapuu 2014, lk 162) Valikvastustega küsimuste puhul, millega uuriti erinevate tehniliste oskuste, vahendite ja materjalide kasutussagedust õpetajate poolt, kasutati 5-palli Likert skaalat. Skaalaline jaotus oli järgmine: 1-ei kasuta, 2-kasutan harva, 3-kasutan mõnikord, 4-kasutan tihti, 5-kasutan enim.

Küsimustik koosneb kolmest osast:

- Esimeses osas uuritakse milliseid tehnilisi oskusi, töövõtteid, vahendeid ja materjale õpetajad kasutavad, 15 küsimust. Esimene küsimus on n-ö soojendusküsimus;
- Teises osas on kümme küsimust kunsti õpetamisega seotud kitsaskohtade uurimiseks ja küsimused juhendmaterjali vajaduse ja sisu kohta kunsti õpetamisel;
- Kolmandas osas on kuus küsimust taustaandmete kohta.

Küsimustik koostati lähtuvalt töö eesmärgist ja uurimisküsimustest, teada saamaks, milliseid tehnilisi oskusi, töövõtteid, vahendeid ja materjale lasteaiaõpetajad kasutavad kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele.

4.3. Protseduur

Enne uuringu läbiviimist saadeti kontrollküsimustik koolis töötavale kunstiõpetajale kui oma ala ekspertidele ja seejärel lasteaiaõpetajale, kes tegeleb 5–7-aastaste lastega. Seejärel täpsustati esimese küsimuse sõnastust, lisati sõna “keskmiselt”. Maalimisvahendite valikvastustele lisati õlivärvid ja voolimisvahendite valikvastustele kineetiline liiv. Kontaktandmed Tartumaa lasteaedade kohta saadi omavalitsuste kodulehekülgedelt, kust edasi sai vajadusel liikuda juba konkreetse lasteaia koduleheküljele. Enne küsimustiku saatmist helistati iga Tartumaa lasteaia direktorile (61 lasteaeda) ja küsiti saatmiseks luba. Samuti tutvustati selle kõne ajal uurimistöö sisu, eesmärki ja valimit ning seejärel paluti küsimustik edasi saata õpetajatele, kes vastavad uuringu kriteeriumidele. Helistamise kaudu soovis töö autor luua lasteaedadega isiklikuma kontakti, et lasteaiad oskaksid küsimustikku oodata ja oleksid koostööalimad. Küsimustiku saatmiseks andis loa Tartumaa 61-st lasteaia direktorist 60, ühe lasteaia personaliga ei õnnestunud töö autoril ühendust saada. Omavalitsuste lõikes saadeti küsimustik: Tartu linna 25 lasteaeda, Elva valla 10 lasteaeda, Nõo valla 4 lasteaeda, Kambja valla 5 lasteaeda, Luuna valla 2 lasteaeda, Tartu valla 6 lasteaeda ja Peipsiääre valla 5 lasteaeda.

Küsimustikule vastas 34 õpetajat. Küsimustikule vastamine oli anonüümne. Küsimustik saadeti lasteaedadele 15.-17. märts 2022. a. Andmeid koguti ajavahemikul 15.-23. märts 2022. a.

4.4. Andmeanalüüs

Andmeanalüüsis lähtuti uurimistöö küsimustest:

- Milliseid tehnilisi oskusi õpetajad kunstitegevuste läbiviimisel õpetavad?
- Milliseid vahendeid ja materjale kasutatakse kunstitegevustes?
- Milliseid töövõtteid õpetatakse?

Valikvastustega küsimustele vastamine oli kohustuslik. Tulemuste kirjeldamiseks kasutati kirjeldavat statistikat. Tulemuse paremaks mõistmiseks on koostatud keskmist kasutussagedust näitavad tabelid. Vajadusel on vastuste illustreerimiseks koostatud ring- või tulpdiagrammid. Avatud küsimuste puhul on läbi viidud kvalitatiivne sisuanalüüs, mille käigus on vastused kategoriseeritud teemakohaste sõnade järgi vastavalt uuritavale küsimusele ja tulemused on koondatud tabelisse (Kalmus, Masso & Linno 2015).

Andmeid analüüsi küsimustiku plokkide kaupa. Esimese ploki tulemused kajastavad õpetajate valikuid tehniliste oskuste, kasutatavate vahendite ja õpetatud töövõtete kohta. Küsimustiku teise ploki andmete analüüs annab info kunstitegevuse läbiviimise takistuste kohta. Lisaks info, millises tehnilises oskuses tunnevad õpetajad end mugavalt ja millises mitte nii mugavalt ning kas õpetajad vajaksid juhendmaterjali erinevate tehniliste oskuste õpetamiseks. Küsimustiku kolmandas ploki, lisaks taustaandmete küsimisele, küsitakse kas õpetajad peavad oluliseks kunsti õpetamist ja kui peavad oluliseks, siis miks.

5. TULEMUSED

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele.

Uurimistöös püstitatud küsimused on:

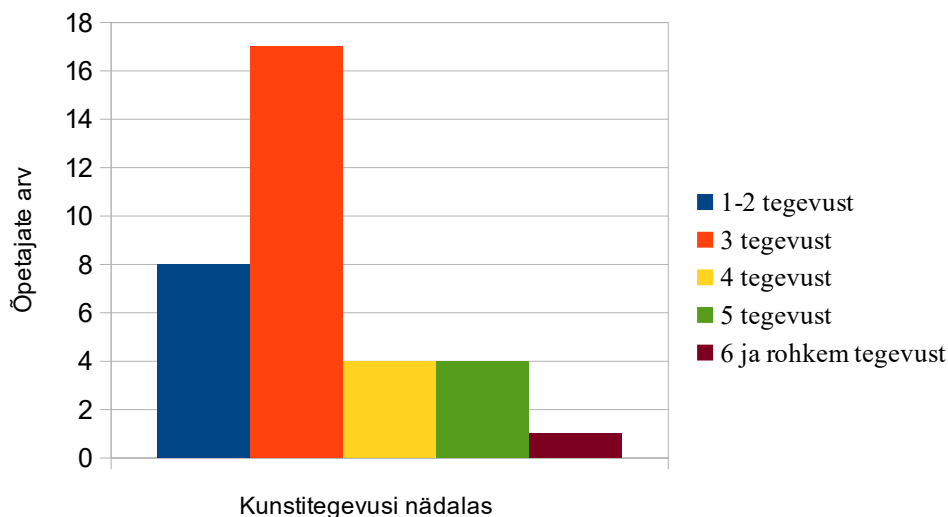
- Milliseid tehnilisi oskusi õpetajad kunstitegevuste läbiviimisel õpetavad?
- Milliseid vahendeid ja materjale kasutatakse kunstitegevustes?
- Milliseid töövõtteid õpetatakse?

Küsimustiku täitis 34 õpetajat, kes viivad läbi kunstitegevusi 5–7-aastaste lastega.

5.1. Kasutatavad tehnilised oskused ja töövõtted

Esimese ploki küsimuste põhjal soovitakse teada saada, mitu kunstitegevust on keskmiselt 5–7-aastastel lastel nädalas, milliseid koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas toodud tehnilisi oskusi õpetajad kasutavad, milliseid vahendeid ja materjale kasutatakse ja milliseid töövõtteid on õpetajad lastele õpetanud.

Vastustest selgus, et 5–7-aastaste lastega on õpetajal peamiselt kolm kunstitegevust nädalas, 17 vastust (50%). 1–2 kunstitegevust nädalas on kaheksal õpetajal (23,5%). Õppekavas toodud tehniliste oskuste arvuga võrdselt on neli kunstitegevust nädalas neljal õpetajal (11,8%) ja viis tegevust samuti neljal õpetajal (11,8%). Kuus ja rohkem kunstitegevust on ühel õpetajal (vt Joonis 4).

Joonis 4. Kunstitegevusi nädalas

Tehniliste oskuste kasutamise ja kasutamissageduse küsimusest selgus, et õpetajad kasutavad neljast tehnilisest oskusest enim joonistamist. Tabelis 2 on keskmise kasutussageduse järgi toodud tulemused kõigi nelja tehnilise oskuse kohta. Skaala kõrgeimas osas valis 34-st õpetajast joonistamise 13 (38,2%) korda, maalimine märgiti kaheksa korda (23,5%), meisterdamine viis korda (17,7%) ja voolimine üks kord (3%). Samas said kõik tehnilised oskused kõrge äärmärkimise skaalaosas „kasutan tihti”: meisterdamine kui voolimine mõlemad 22 korda (mõlemad 31,8%), maalimine 21 korda (61,8%) ja joonistamine 18 korda (53%).

Tabel 2. Tehniliste oskuste keskmine kasutussagedus

Tehniline oskus	Keskmine
Joonistamine	4,3
Maalimine	4,1
Meisterdamine	3,8
Voolimine	3,6
Muu	2,0

Uurimuse tulemuse kohaselt kasutavad õpetajad tihti kõiki nelja õppekavas toodud tehnilist oskust.

Valikvastuse „muu” väärtuseks suurema kui üks märkis 16 õpetajat (47%).

Tabelis 3 on toodud ära koondatult õpetajate poolt „muu” selgituses toodud tehnilised oskused.

Tabel 3. Õpetajate poolt nimetatud tehnikad

Tehniline oskus	Mainimiste kord
Trükitehnika	5
Mosaiik, kraapimine, salvrätitehnika	3
Kokandus	3
Tikkimine, kudumine	3
Viltimine	2
Nõelumine	2
Segatehnika	1
Vaatlemine, uurimine, uue mõtlemine	1
Digivahendite kasutamine	1
Kunstinäituse külastus	1

Voolimisvahendeid oli küsimustikus toodud seitse: plastiliin, erinevad savid, voolimisvaha, isevalmistatud voolimismassid, voolimismass Playdoh, kineetiline liiv, liiv. Voolimisvahenditest märgiti skaala kõrgeimas osas 29 korda (85,3%) plastiliin. Teisena kasutussageduse järgi märgiti kineetiline liiv kümme korda (29,4%), liiv seitse korda (20,6%). Skaala madalaimas osas „ei kasuta” said kõrge äramärgimise voolimisvahend Playdoh 19 korda (55,9%), voolimisvaha 14 korda (41,2%), isevalmistatud voolimismassid 12 korda (35,3%). Tabelis 4 on toodud voolimisvahendite keskmine kasutussagedus. Valikule „muu” andis ühest kõrgema väärtuse neli õpetajat, kes nimetasid kasutatavatest voolimisvahenditest, mis küsimustikus toodud, lisaks: pabermass, lumi, isetehtud lumi ja voolimismassid, toiduained, voolimistaigen.

Tabel 4. Voolimisvahendite kasutussagedus

Voolimisvahend	Keskmine
Plastiliin	4,7
Kineetiline liiv	2,9
Liiv	2,8
Erinevad savid	2,4
Isevalmistatud voolimismassid	2,0
Voolimisvaha	1,9
Voolimismass Playdoh	1,7
Muu	1,3

Õpetajate poolt nimetatud voolimise töövõtted on toodud Tabelis 5. Õpetatud on lastele kõiki peamisi voolimise töövõtteid.

Tabel 5. Õpetajate poolt nimetatud voolimise töövõtted

Voolimise töövõtte	Mainimisi
Veeretamine	28
Rullimine	27
Väljavenitamine, ühest tükist voolimine	21
Muljumine, lapikuks vajutamine, surumine, mudimine	20
Detailide ühendamine, kokku vajutamine, osade liitmine	18
Tükeldamine	16
Pigistamine	15
Süvendi vajutamine	15
Silumine	6
Mustri vajutamine, reljeeftehnika	5
Ehisvoolimine, kaunistusjooned	2
Vastavalt õppekavale	2
Õõnestamine	2

Kõige sagedamini kasutatakse voolimistegevustes plastiliini. Sagedast kasutust leiavad kineetiline liiv ja liiv.

Joonistamisvahendeid oli küsimustikus toodu kümme: harilik pliiats, värvilised pliiatsid, viltpliiatsid, markerid, pastellpliiatsid, pastellkriidid, söepliiatsid ja söed, rasvakriidid, õlipastell-kriidid ja geelkriidid, akvarellpliiatsid. Tabelis 6 on toodud joonistusvahendi keskmine kasutussagedus. Kõige sagedamini kasutatakse joonistusvahenditest värvipliiatseid, märgiti 18 korda (53 %) ja rasvakriite, mis märgiti seitse korda (20,6 %). Märkimisväärset kasutust lisaks värvipliiatsitele ja rasvakriitidele leiavad joonistusvahenditena harilik pliiats, märgiti 14 korda (41,2%), pastellkriidid, märgiti 13 korda (38,2%), õlipastellkriidid ja geelkriidid märgiti

kümme korda (29,4%), viltpliiatsid märgiti üheksa korda (26,5%), markerid märgiti kaheksa korda (23,5%) ja pastellpliiatsid seitse korda (20,6%).

Tabel 6. Joonistusvahendite kasutamine

Joonistusvahend	Keskmine
Värvipliiatsid	4,4
Rasvakriidid	3,6
Viltpliiatsid	3,2
Harilik pliiats	3,2
Pastellkriidid	3,1
Õlipastell-kriidid ja geelkriidid	2,6
Markerid	2,6
Pastellpliiatsid	2,6
Akvarellpliiatsid	2,2
Söepliiatsid ja söed	1,7
Muu	1,4

Valikule “muu” selgitustes toodi välja viie vastuse puhul joonistusvahenditena: grafiitkriit, akvarellitavad kriidid, lilled jm looduslik materjal, muld ja liiv, eri tugevuse kasutamine, kraapimisvahend, mesilasvahast plokk-kriidid, klaasile, portselanile ja riidele markeritega. Õpetatud töövõtted on toodud Tabelis 7 mainimissageduse järgi.

Tabel 7. Õpetajate poolt nimetatud joonistamise töövõtted

Joonistamise töövõte	Mainimisi
Joonte tõmbamine	7
Kopeerimine, mahajoonistamine, näidise järgi, natuurist ja vaatluse põhjal joonistamine	7
Kujundite joonistamine	6
Šabloonide abil joonistamine	6
Täpitanine	5
Piirjoonte sees värvimine	5
Erinevatel teemadel joonistamine: fantaasia, ette antud teemal, vajajoonistus, maagiline joonistamine, süžee pildid	5
Tausta värvimine	4
Triibutamine, ringitanine,	3

Pliatsihoid	2
Kritseldamine	2
Märjale paberile joonistamine	2
Mustri loomine, jätkamine	2
Kujundite abil inimese, loomade joonistamine	2
Oskust valida ja kasutada vahendit lähtuvalt oma mõttest ja vahendi võimalusest	2
Vastavalt õppekavale	2
Plastiliinimaal, küünlaga, tänavajoonistus	1
Liivale joonistamine	1
Etapiline joonistamine	1
Pliatsi tina puruga joonistamine	1
Erinevate joonistusvahendite kasutamine ühes töös	1
Kontuuride joonistamine	1
Punktide järgi joonistamine	1
Käega, jalaga joonistamine	1
Kinniste silmadega joonistamine	1

Õpetajad kasutavad joonistustegevustes sagedasti kaheksat erinevat vahendit. Töövõtetest on peamiselt õpetatud joonte tõmbamist, maha joonistamist kopeerimisvõttega või näidise järgi, kujundite joonistamist ja šabloonide abil joonistamist, joonistusvahendiga täpitamist ja piirjoonte sees värvimist. Kasutatakse teemapõhist joonistamist.

Maalimisvahendeid oli küsimustikus toodud kuus: guaššvärvid, akvarellvärvid, näpuvärvid, akrüülvärvid, värvilised tuššid, õlivärvid. Tabelis 8 on toodud maalimisvahendite keskmine kasutussagedus. Kõige sagedamini kasutatakse maalimisvahenditest guašš-, 25 märkimist (73,5%) ja akvarellvärve, 12 märkimist (35,3%). Maalimistegevusi rikastatakse aegajalt näpu-, 14 märkimist (41,2%) ja akrüülvärvidega, 11 märkimist (32,4%).

Tabel 8. Maalimisvahendite summaarne kasutussagedus

Maalimisvahend	Keskmine
Guaššvärvid	4,6
Akvarellvärvid	4,1
Näpuvärvid	2,6
Akrüülvärvid	2,3
Värvilised tuššid	1,4
Õlivärvid	1,4
Muu	1,3

Valikule “muu” selgitustes toodi välja kuue vastuse puhul: siidivärv, tekstiilivärv, klaasvärvid, portselanile ettenähtud värvidega, marmorvärvid, munavärvid, pori, kliistrivärv, muld, asfaldi kriidid, puuoksad. Tabelis 9 on koondatult ära toodud õpetajate poolt nimetatud maalimise töövõtted. Enim on lastele õpetatud trükitehnikaga seotud vahendeid ja töövõtteid. Pintsliga seotud erinevaid töövõtteid nagu pintsli kasutamine ja erinevate joonte tõmbamine on samuti olulisel kohal. Värvide segamise õpetamine on õpetajate jaoks oluline ja maalimistöö loomine puhumise või pritsimise abil.

Tabel 9. Nimetatud maalimise töövõtted

Maalimise töövõte	Mainimisi
Erinevad trükkimisvõtted: erinevate vahenditega täpitanine, templitrükk, pintsli trükk, vatitikutrükk, tilgatrükk, keefiirtrükk, korgitrükk	28
Pintsli kasutamine: hoid, loputamine, külgede ja otsa kasutamine, erineva jämedusega ja kujuga pintsliid, värvide puhtana hoidmine	14
Erinevad pintsliitõmbed	12
Värvide segamine	8
Pritsimine, puhumine	7
Maalimine käega, jalaga	4
Küünlajoonistuse katmine värviga	4
Erinevatele materjalidele maalimine: klaas, erilised paberid, kile, kivi	3
Esemete maalimine kopeerimisega, naturist, vaatluse põhjal, lapse oma kogemused	3
Paberi niisutamine ja märjale paberile maalimine	3
Pinna katmine värviga	2

Erinevate vahendite kasutamine: kahvel, nuga, kõrred, kile, sool, svamm	2
Tausta maalimine	2
Detailide värvimine, joonistamine	2
Šabloonide kasutamine	2
Kõik vastavalt õppekavale	1
Vahujoonistused	1
Porikunst	1
Peejel maalimine	1

Õpetajad kasutavad maalimisvahenditest enim guašš- ja vesivärve. Aegajalt kasutatakse näpuvärve. Töövõtetest on enim õpetatud erinevaid trükitehnikaid, samuti pintsliga töötamist ja erinevate joonte tõmbamist. Õpetatud on värvide segamist. Maalimisvõtetest kasutatakse lisaks puhumis- ja pritsimistehnikat.

Meisterdamisvahendeid oli küsimustikus toodud seitsme plokina: pabermaterjal, looduslik materjal, taaskasutusmaterjal, karvapallid/vahtplasttooted jms, käsitöömaterjal, puitmaterjal, traat. Meisterdamisvahendite summaarne kasutussagedus on toodud Tabelis 10. Enim kasutavad õpetajad meisterdamistegevustes erinevat pabermaterjali, 24 märkimist (70,6%), taaskasutusmaterjali, 12 märkimist (35,3%) ja looduslikku materjali, kümme märkimist (29,4%). Olulisel määral kasutatakse ka kõiki teisi küsimustikus toodud materjale kahanevalt järgnevalt: käsitöömaterjal, karvapallid/vahtplasttooted jms., puitmaterjal ja traat. Kõigi kasutussagedus jääb üle 52%.

Tabel 10. Meisterdamisvahendite summaarne ja keskmine kasutussagedus

Meisterdamisvahend	Keskmine
Pabermaterjal	4,7
Taaskasutusmaterjal	4,2
Looduslik materjal	4,0
Käsitöömaterjal	3,8
Karvapallid/vahtplasttooted jms	3,7
Puitmaterjal	2,8
Traat	2,6
Muu	1,4

Valikule “muu” selgitustes toodi välja seitsme vastuse puhul järgmised materjalid: pärlid, sädelusmaterjal, erinevad silmad, sädelusliimid, plastiliin, erinevad liimid, tamiil, siidipaber, tikkimisvahendid, suled, kivid, plekkpurgid, klaaspurgid. Töövõtetest on enim õpetatud liimimisvõtteid, kääridega lõikamist, voltimisvõtteid, erinevaid tegevusi nõela ja heegelnõela ning lõngaga ja rebimist. Tabelis 11 on toodud õpetajate poolt nimetatud meisterdamise töövõtted.

Tabel 11. Õpetajate nimetatud meisterdamise töövõtted

Meisterdamise töövõte	Mainimiste kord
Liimimine, kleepimine	19
Kääridega lõikamine	16
Voltimine	15
Õmblemine, nõelumine, tikkimine, heegeldamine, kerimine	10
Rebimine	9
Kuumaliimi kasutamine	4
Erinevate tööriistade käsitlemine (naaskel, lõiketangid)	4
Viltimine	3
Sõlmimine, põimimine	3
Toppimine	3
Traaditööd	2
Kortsutamine	2
Lükkimine	2
Sidumine	2
Puit (põletamine puidule, lihvimine liivapaberiga)	2
Konstrueerimine	1
Vastavalt õppekavale	1

Kuigi pabermaterjal on enim kasutatav vahend meisterdamisel, siis märkimisväärselt sageli kasutatakse mitmekesiselt ka kõiki teisi materjale. Õpetatavate töövõtete juures kasutatakse erinevaid töövahendeid.

5.2. Kunstitegevuste läbiviimine

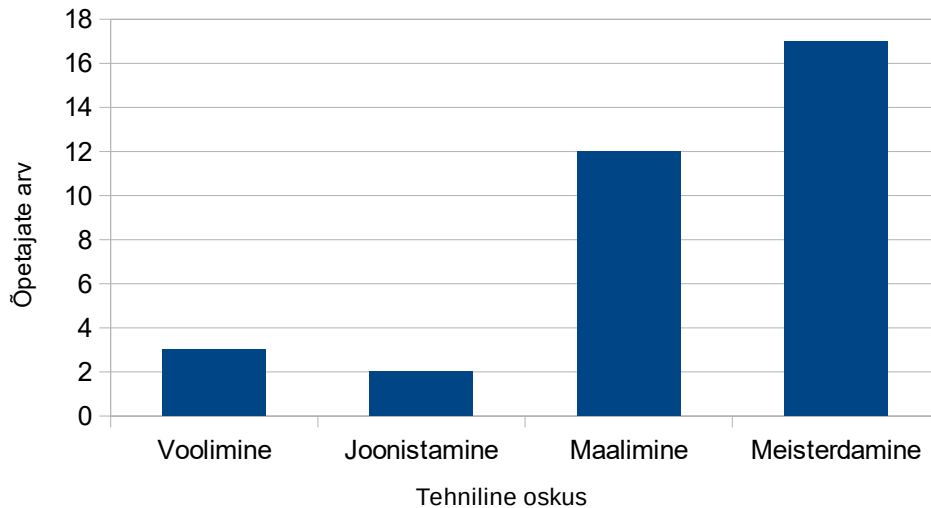
Küsimustiku teises osas soovitakse saada vastuseid küsimustele, mis puudutavad kunstitegevuste läbiviimist, et tuvastada võimalikke kitsaskohti erinevate tehniliste oskuste kasutamisel. Küsitakse kust saavad õpetajad infot kunstitegevuste läbiviimiseks, millises kunstivaldkonnas tunneb õpetaja end kõige paremini ja millises valdkonnas mitte nii kindlalt. Samuti küsitakse infot tehniliste oskuste õpetamise juhendmaterjali vajalikkuse kohta ning juhendmaterjali sisu kohta. Viimase küsimusega soovitakse teada saada kui oluliseks peavad õpetajad kunsti õpetamist lasteaias.

Infoallikatena, kust õpetajad võiksid kunstitegevuste läbiviimiseks ideid ja mõtteid saada oli küsimustikus toodud viis: kunstiraamatud/ajakirjad/muud trükised, erinevad interneti-keskkonnad, olen tehnikaid ja võtteid ise välja mõelnud, kolleegid, kursused/töötoad/üritused. Tabelis 12 on toodud infoallikat keskmine kasutussagedus. Kõige sagedamini kasutatakse teadmiste ja ideede saamiseks erinevaid internetikeskkondi, 29 märkimist (85,3%) ja seejärel on oluliseks infoallikaks õpetajatele erinevad trükimaterjalid, kümme märkimist (29,4%). Valikule “muu” märkme teinud kolm õpetajat sisulist selgitust ei andnud.

Tabel 12. Kasutatavad infoallikad

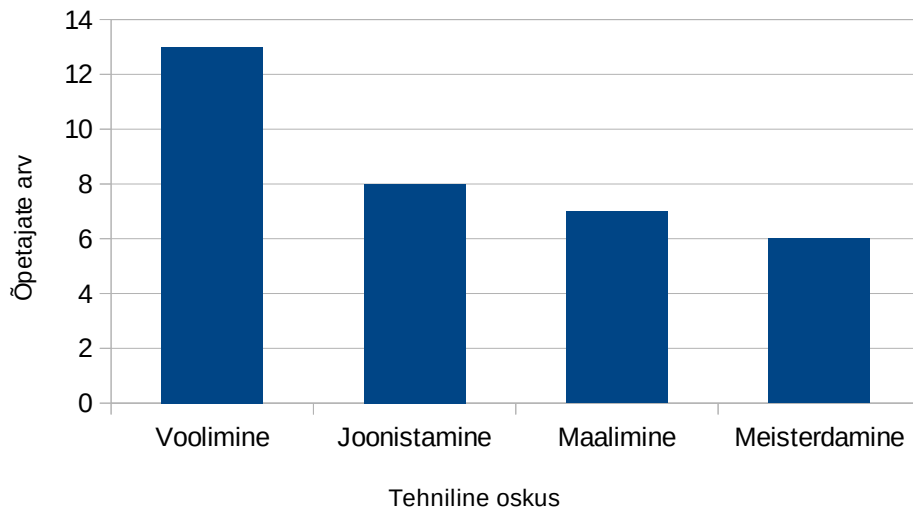
Infoallikas	Keskmine
Internetikeskkonnad	4,9
Kunstiraamatud/ajakirjad/trükised	3,7
Kolleegid	3,3
Kursused/töötoad/üritused	3,1
Olen tehnikaid ja võtteid ise välja mõelnud	2,9
Muu	1,1

Tehniline oskus, milles õpetaja tunneb end kõige mugavamalt, jagunes: meisterdamine 17 õpetajat (50%), maalimine 12 õpetajat (35,3%), voolimine kolm õpetajat (8,8%), joonistamine kaks õpetajat (5,9%) (vt Joonist 5).

Joonis 5. Tehniline oskus milles õpetaja tunneb end kõige mugavamalt

Tehniline oskus, milles õpetaja tunneb ennast kõige ebakindlamalt, jagunes: voolimine 13 õpetajat (38,2%), joonistamine kaheksa õpetajat (23,5%), maalimine seitse õpetajat (20,6%), meisterdamine kuus õpetajat (17,6%) (vt Joonis 6).

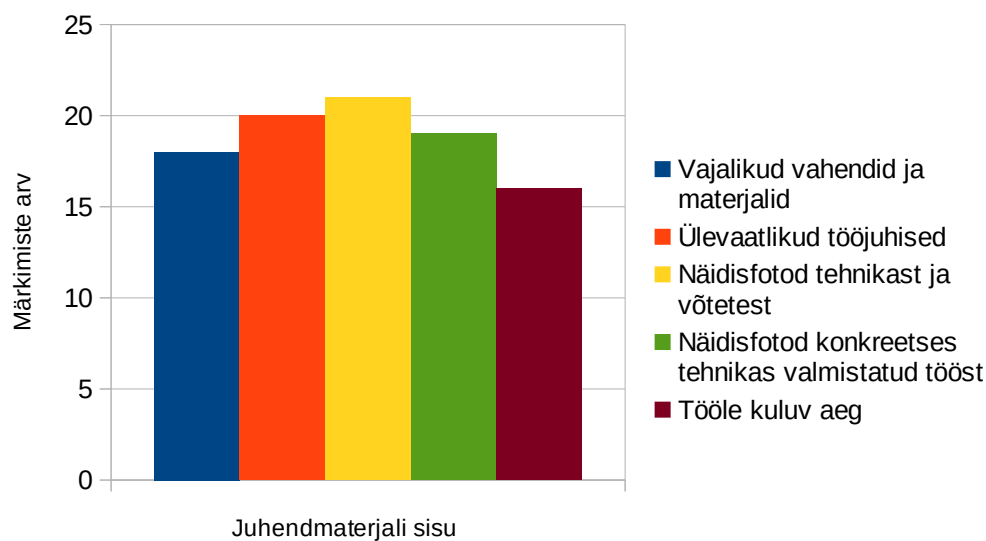

Joonis 6. Tehniline oskus milles õpetaja tunneb end kõige ebakindlamalt

Õpetajate poolt välja toodud tehniline oskus, kus ta ennast kõige mugavamalt tunneb, eristuvad teistest enim meisterdamine ja maalimine. Seevastu õpetajate poolt toodud tehniline oskus, kus ta ennast ei tunne kuigi mugavalt, eristub teistest enam voolimine ja teised tehnilised oskused saavad võrdväärsemalt äramärkimist.

Peamiseks takistuseks kunstitegevuste läbiviimisel on teadmiste puudumine tehnikate õpetamiseks, 16 õpetajat (47 %) ning tehnikate läbiviimine võtab liiga palju aega, 15 õpetajat (44,1%). Olulise takistusena tuli välja, et lasteaias on liiga vähe aega planeeritud käeliste tegevuste läbiviimiseks, 14 õpetajat (41,2%) ja kasutatavad vahendid on üksluised, kuus õpetajat (17,6%). Neli õpetajat (11,8%) märkisid, et puuduvad vajalikud õppevahendid. Valikule “muu” selgitustes toodi välja ühe vastuse puhul, et vahel napib ressursse huvitavamate vahendite ostmiseks, suures grupis juhendamine võtab liiga palju aega ja seepärast ei saa raskemaid ning ajamahukamaid tehnikaid kasutada.

Kõigist vastanud õpetajatest leiab 21 õpetajat (61,9%), et võiks olla uus juhendmaterjal erinevate tehniliste oskuste ja töövõtete õpetamiseks lasteaias. Uus juhendmaterjal võiks nende arvates sisaldada ennekõike näidispildid tehnikast ja töövõtetest, 21 märkimist (84%). Oluline sisuosa on ülevaatlilikud tööjuhised, 20 märkimist (80%), kolmandana märgiti näidispildide konkreetses tehnikas valmistatud tööst, 19 korda (76%). Samas ei välistatud, et juhendmaterjal oleks ära toodud vajalikud vahendid ja materjalid, 18 märkimist (72%) ning tööle kuluv aeg, 16 märkimist (64%) (vt Joonis 7).

Joonis 7. Juhendmaterjali sisuosad

Kõigist 34 vastanud õpetajast kasutaks uut tööjuhendit väga suure tõenäosusega kuus õpetajat (17,7%), kasutamise tõenäosus on üsna suur 15 õpetaja poolt (44,1%), kaheksa õpetajat

(23,5%) ei oska öelda kas kasutaksid sellist juhendmaterjali ning viis õpetajat (14,7%) arvab, et kasutamise tõenäosus on pigem väike.

Teise ploki viimane küsimus andis õpetajatele võimaluse soovi korral lisada vabas vorm oma mõtteid seoses kunstitehnikate õpetamisega 5–7-aastastele lastele. Sisuliselt vastas kolm õpetajat (8,8%). Kaks vastust tõid välja, et rohkem võiks olla kunstiõpetamise teemalisi koolitusi. Üks õpetaja tõi välja, et lapsed on iseseisvad ja pigem pakuvad ise välja erinevaid tehnikaid ning õpetaja saab neilt nõu küsida.

5.3. Kunsti õpetamise vajalikkus

Selles osas soovitakse lisaks taustaandmetele teada saada kui vajalikuks peavad õpetaja kunsti õpetamist lasteaias ja kuidas nad oma vastust põhjendavad. Kunsti õpetamist lasteaias kõigi vastanud õpetajatest peab väga vajalikuks 29 õpetajat (85,3%) ja pigem vajalikuks viis õpetajat (14,7%).

28 õpetaja selgitusest kunstiõpetamise vajalikkusest eristus kuus kategooriat:

- lapse vaimne ja füüsiline areng (19 korda);
- loovuse toetamine (7 korda);
- ainete õpetamine ja kinnistamine läbi kunstitegevuste (4 korda);
- vaba eneseväljendus, rahulolutunne (4 korda);
- koolivalmidus (1 kord);
- oskus kasutada erinevaid vahendeid (1 kord).

6. ARUTELU JA JÄRELDUSED

Töö eesmärgiks oli välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele. Uurimistulemused andsid vastuse, et vastanud õpetajad kasutavad õppetegevuste läbiviimisel riiklikus õppekavas (2008) toodud **kõiki nelja tehnilist oskust**. Kõigist vastanud õpetajatest 73,5% on nädalas lastega kunstitegevusi kolm või vähem.

Voolimise õpetamisel kasutavad õpetajad valdavalt **plastiliini (85,3%)**. Seega võib öelda, et voolimistegevustes kasutatavad voolimismaterjalid ei ole mitmekesised. Teooria aga soovitab kasutada erinevaid voolimismasse, sest siis saab laps tehniliselt erinevaid kogemusi (Ivanova & Leppoja 2007; Ahter 2005; Oll 2009). Mitmekesisus on oluline lapse arengu seisukohast, et toetada lapse oskusi, loovust ja iseseisvust (Oll 2009). Õpetajad on lastele õpetanud kõiki põhilisi voolimisvõtteid, mis on toodud ära „Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad” käsiraamatus (Oll 2009). **Voolimistegevustes** tunnevad õpetajad end kõige **ebakindlamalt**. Joonistamine on enim kasutatav tehniline oskus. Oll (2009) kirjutab, et joonistamine on lapsele kõige kättesaadavam ja loomulikum viis kunstiga tegelemiseks. Joonistamistegevusi läbi viies eelistavad õpetajad kasutada **värvilisi pliiatseid (53%) ja rasvakriite (20,6%)**. Kasutatavate vahendite üldist keskmist vaadates, võib öelda, et kasutatavad vahendid on pigem mitmekesised. Mitmekesisus on lapse arengu seisukohast oluline (Oll 2009). Joonistamise töövõtetest on õpetajad enim õpetanud erinevate joonte tõmbamist, joonistamist näidise järgi või vaatluse põhjal, šabloonide abil joonistamist ja kujundite joonistamist. Vaas (2022) toob pliiatsitehnika töövõtete õpetamise juures samuti ära just erinevate joonte tõmbamise õpetamise ja „Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad” käsiraamatus on toodud samuti oskus erinevaid jooni tõmmata ja kujunditest joonistamine (Oll 2009). Maalimiseks kasutavad õpetajad enim **guaššvärve (73,5%)**. Maalimise töövõtetest on õpetajad enim õpetanud: erinevaid trükitehnikaid, erinevaid pintsli tõmbeid, pintsli kasutamist (erineva laiusega pintsliid, pintsli puhastamine, värvide puhtana hoidmist). Vaas (2022) toob lastele maalimise töövõtete õpetamise juures pintsli kasutusoskuse, sest pintsel on peamine maalimisvahend. „Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad” käsiraamatus on pintsli kasutamisoskuse õpetamine samuti peamine (Oll 2009). Tehnilises oskuses maalimine kasutavad õpetajad tegevuste läbiviimisel palju erinevate vahenditega trükitehnikaid. Vaas (2022) soovitab maalimisega ühendada trükiteh-

nika, sest mõlema puhul kasutatakse kattevärve. Meisterdamistegevustes kasutatakse enim **erinevat pabermaterjali (70,6%)**. Olulist kasutust leidis taaskasutatav materjal, looduslik materjal ja käsitöömaterjal (lõngad, kangad, niidid, vilt). Seega saab öelda, et meisterdamises kasutatavad materjalid on **pigem mitmekesised**. Kind (2010) väidab, et lapsele tuleb pakkuda mitmekesiseid materjale, et anda võimalus isiklike eelistuste kujunemiseks ja uute teadmiste loomiseks. Õpetatud meisterdamisvõtetest mainisid õpetajad enim liimimisvõtete õpetamist, kääridega lõikamist, erinevaid töövõtteid nõela ja heegelnõelaga ja rebimist. Seega saab öelda, et õpetatud on peamised töövõtted, mis on toodud teoorias Vaas poolt (2022) ja õppekavas „Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad” käsiraamatus (Oll 2009). **Meisterdamise** õpetamisel tunnevad õpetajad end kõige **mugavamalt**. Oluline tähelepanek on see, et tehniliste oskuste kasutussagedust vaadates, on meisterdamine alles kolmandal kohal. Meisterdamise kasutamise vähest populaarsust võiks põhjendada Širiakoviené (2019) aastal uurimustöös välja toodud õpetajate põhjendustega, et välditakse tehnikaid, mis on töömahukamad ja keerukad suures grupis kasutada.

Voolimine on tehniline oskus, kus õpetajad tunnevad ennast kõige ebakindlamalt. Huvitav oli ka see, et kolm teist tehnilist oskust said pea võrdväärselt äramärkimisi. Aile Jakobsoni (2016) uurimustöös tuli samuti välja voolimine kui õpetajate jaoks suurimat ebakindlust tekitav oskus. Õpetajad toovad tehniliste oskuste õpetamisel piirava tegurina välja enese **väheseid teadmisi** erinevate tehniliste oskuste õpetamiseks. Lisaks toodi ära takistava tegurina kunstitegevuste õpetamisel tehnikate läbiviimisel suur ajakulu ja käeliste tegevuste tarvis planeeritud liiga lühike aeg. Õpetajad peavad vajalikuks uue juhendmaterjali olemasolu erinevate tehniliste oskuste ja tehnikate õpetamiseks, kus oleks ennekõike toodud ära **ülevaatlilikud tööjuhised** ja **näidisfotod tehnikast ja töövõttest**. Seega võib öelda, et õpetajad hindavad asjakohast konkreetset metoodilist materjali, mis on õpetaja kutsestandardis (tase 6) toodud õpetaja olulise pädevusena. Küsimusest, kus uuriti, millistest allikatest saab õpetaja ideid kui teadmisi kunstitegevuste läbiviimiseks, selgus, et peamine infoallikas on **internet (85,3%)**. Olulise infoallikana toodi veel ära erinevad **raamatud ja trükised (29,4%)**. Gönen, Aydos & Erdem (2016) jõudsid oma uurimustöös samale tulemusele, et internet ja erialakirjanduse lugemine on peamised infoallikad teadmiste saamiseks. Õpetajad peavad kunsti õpetamist **väga vajalikuks** peamiselt seetõttu, et läbi kunstitegevuste toetatakse lapse **vaimset** ja **füüsilist arengut**. Koolivalmiduse toetamise olulisus toodi selles küsimuse vastustes välja korra. Siinkohal võib vastust lugeda teooriaga siiski kooskõlas olevaks. Ots (2008), Ivanova ja Lep-

poja (2007) kirjutavad, et koolivalmidus hõlmab lapse nii vaimset kui füüsilist küpsust koos oskustega.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et õpetajad õpetavad kõiki nelja õppekavas toodud tehnilist oskust. Vaadates tehnilises oskuses kasutatavate vahendite mitmekesisust ja võttes juurde õpetajate vastused küsimustele, millises tehnilises oskuses ta tunneb end mugavalt või ebakindlalt, saab teha teatud järelduse, et mida kindlamalt tunneb õpetaja ennast tehnilises oskuses, seda julgem ja vabam on ta katsetama ja kasutama erinevaid vahendeid. Kui õpetaja ei tunne ennast kuigi mugavalt õpetatavas kunstitehnikas, siis piirdub ta vähemate vahenditega. Õpetajad leiavad, et kunstitegevuste läbiviimiseks on planeeritud liiga vähe aega, suure laste arvuga rühmas juhendamine võtab palju aega ja seepärast pigem ei praktiseerita aeganõudvamaid ja keerukamaid tehnikasisesid võtteid või teisi tehnikaid laiemalt. Õpetajad soovivad olla kunsti õpetamisel pädevamad.

Uus teadmine oli see, et alushariduse arengusuundi arvestades oli positiivne, et vastanud õpetajatest 38,2 % töötab liitrühmas. Nilk ja Saul (2009) kirjutavad, et muutunud ühiskonna-elu tagajärjel tõdetakse üha enam, et lasteaia liitrühm toetab lapse arengut mitmekesisemalt kui ühevanuseliste laste rühm.

Taustaandmete põhjal kujunes õpetaja profiil järgmiseks. Õpetaja, kes õpetab kunsti 5–7-aastastele lastele on töötanud lasteaias kauem kui 15 aastat. Ta on naine ja töötab koolieelikute või liitrühmas. Tal on alushariduse bakalaureusekraad või kõrgharidus teisel erialal pedagoogilise täiendkoolitusega. Selline õpetaja peab kunsti õpetamist väga oluliseks, sest läbi kunstitegevuste on võimalik arendada last terviklikult kõigis lasteaias käsitletavates valdkondades.

Uurimistöö vastustest ei saa täpselt välja lugeda, kas vähem kui neli kunstitegevust nädalas mõjutab õpetaja valikut tehnilise oskuse osas või ühe tehnilise oskuse eelistamist teisele. Seepärast tuleks seda lisaks uurida, et saada tehnikate õpetamise kohta täpsemaid teadmisi. Lisaks oleks vaja uurida, kas ja millised on erisused kunsti tehniliste oskuste õpetamisel tulenevalt lasteaiaühema liigist. Märkimisväärne hulk vastanud lasteaiaõpetajatest (23,6%) omab kõrgharidust teisel erialal. Kasulik teadmine oleks, et kas ja kuidas mõjutab õpetaja ha-

ridus õpetaja valikuid kunsti õpetamisel, arvestades tänapäevast õpetaja professionaalset arengusuunda, et õpetaja täiendab oma teadmisi ja oskusi pidevalt.

Antud tööst võiksid kasulikku informatsiooni leida õppekavaarendajad muudatuste planeerimisel ja elluviimisel, lisaks antud teemal õppematerjalide koostajad ja lasteaiaõpetajad.

6.1. Töö piirangud

Kuigi töö tulemused annavad mõtteainet, saab välja tuua kitsaskohti andmekogumises kui ka andmeanalüüsis. Autor leiab, et küsimustik võis jääda liigselt piiravaks valikvastuste ebatäiuse tõttu ja küsimuse mitmeti mõistetavus võis mõjutada uurimistulemust. Kuigi valik “muu” andis õpetajal võimaluse kohe järgnevas küsimuses lisada vabas vormis täpsustusi, siis ei olnud valiku “muu” laiendamine küsimustikus tehtud kohustuslikuks. Seega arvab autor, et kõik laiendavad ja selgitusvõimalust andvad küsimused oleksid pidanud olema kohustuslikud täita. Eeldatavalt oleks see andunud teemat laiendavat infot ja aidanud kaasa tulemuste paremaks tõlgendamiseks. Lisaks peab autor vajalikuks mainida, et küsimustiku ebatäpsused „koolieelikute rühmas” ja „6–7-aastaste” lähtuvalt töö eesmärgist võis vähendada vastajate hulka.

Valimi moodustamise piiranguna toob autor välja õpetajatega vahetu kontakti loomise puuduse. Kuigi iga lasteaia direktoriga võeti telefoni teel ühendust, siis jäi direktor vahendaja rolli autori ja õpetajate vahel. Isiklik kontakt oleks tõenäoliselt valimi suurusele positiivselt mõjunud. Kuna valim koosneb Tartumaa munitsipaallasteaedade õpetajatest, kes töötavad 5–7-aastaste lastega, siis Tartumaa piires üldistuste tegemiseks oleks oluline teada, kui suure protsendi moodustavad küsimustiku täitnud õpetajad kõigist kriteeriumitele vastavatest õpetajatest.

Kuigi antud magistr töö tulemused pole üldistatavad, siis saadud teadmised annavad siiski teatud ülevaate, milline on tehnikate kasutussagedus, milliseid materjale kasutatakse, milliseid töövõtteid õpetatakse, millised on piirangud kunsti õpetamisel ja milline on praegu lasteaiaõpetaja profiil Tartumaal.

KOKKUVÕTE

Mida mitmekesisemad on lapse kogemused ja oskused, seda koolivalmim ta on. Töö autor tundis huvi ja vaatles sotsiaalmeedias kajastatud laste kunstitegevusi, milliseid tehnilisi oskusi, materjale ja töövõtteid kasutatakse. Kajastatud kunstitegevusi sisuliselt uurides hakkab silma, et oma kunstitegevuse loomisel jäljendatakse märkimisväärselt sagedasti erinevatel internetilehekülgedel toodud näidistööd muutumatult ja kasutatavad vahendid on pigem üksluised. Tähelepanekust püstitus uurimisprobleem sellest, kui mitmekesised on õpetajate poolt kasutatavad tehnilised oskused, materjalid ja õpetatavad töövõtted. Seega on uurimistöö eesmärgiks välja selgitada, kui mitmekesised on õpetatavad tehnilised oskused, kasutatavad vahendid ja õpetatavad töövõtted kunsti õpetamisel 5–7-aastastele lastele.

Uurimistöös püstitatud küsimused on:

- Milliseid tehnilisi oskusi õpetajad kunstitegevuste läbiviimisel õpetavad?
- Milliseid vahendeid ja materjale kasutatakse kunstitegevustes?
- Milliseid töövõtteid õpetatakse?

Andmete kogumiseks kasutati elektroonilist küsimustikku. Küsimustik koosnes kolmest osast ja kokku oli 31 küsimust. Küsimustikus kasutati suletud ja avatud küsimusi. Andmeid analüüsi küsimustiku plokkide kaupa. Valikvastustega küsimuste puhul, millega uuriti erinevate tehniliste oskuste, vahendite ja materjalide kasutussagedust õpetajate poolt, kasutati 5-palli Likert skaalat. Tulemuste kirjeldamiseks kasutati kirjeldavat statistikat. Valim koosnes 34 Tartumaa munitsipaallasteaiade õpetajast, kes viivad kunstitegevusi läbi 5–7-aastaste lastega.

Uurimistulemustest selgus, et lasteaiade õpetajad kasutavad kunsti õpetamisel peamiselt õppekavas toodud nelja tehnilist oskust. Joonistamist kasutatakse tehnilistest oskustest enim.

Joonistusvahenditest kasutatakse peamiselt värvipliiatseid või rasvakriite. Joonistamise töövõtetest on peamiselt õpetatud erinevate joonte tõmbamis, näidise järgi joonistamist ja šabloonide abil joonistamist. Tehniline oskus maalimine on õpetajate kasutussageduse poolest teisel kohal. Maalimisvahenditest kasutatakse enim guašš- või akvarellvärve. Peamiselt on õpetatud erinevaid trükitehnikaid, erinevaid pintsli tõmbemiseid ja pintsli kasutamist. Meisterdamine on tehniline oskus, kus õpetajad tunnevad ennast kõige mugavamalt, kuid kasutussageduse poolest

on see neljast tehnilisest oskusest kolmandal kohal. Meisterdamisel kasutatakse võrreldes teiste tehniliste oskustega kõige mitmekesisemaid materjale. Töövõtetest on õpetatud peamiselt liimimist, kääridega lõikamist, erinevaid töövõtteid nõela ja heegelnõelaga ja rebimist. Voolimine on õpetajate jaoks enim ebakindlust tekitav tehniline oskus. Kasutatavad materjalid on pigem kesised, põhiliselt kasutatakse plastiliini. Õpetajad on õpetanud lastele kõiki voolimise põhitöövõtteid. Kuna õpetatakse kõiki tehnilisi oskusi ja põhilisi töövõtteid, kuigi kasutatavad materjalid pole kuigi mitmekesised, võib öelda, et lapsed on pigem hästi kooliks ettevalmistatud valdkonnas „Kunst“.

Kunsti õpetamisel peamise takistusena toovad õpetajad välja endi vähesed teadmised erinevate tehniliste oskuste õpetamiseks. Lisaks toodi takistava tegurina välja, et kunstitegevuste läbiviimiseks on liiga vähe aega planeeritud ja suur laste arv rühmas. Õpetajad soovivad, et oleks rohkem kunsti õpetamisega seotud koolitusi, töötube ja seminare. Peamise infoallikana teadmiste saamiseks kasutavad õpetajad interneti ja teemakirjandust. Õpetajad vajaksid uut juhendmaterjali, mis käsitleks tehniliste oskuste õpetamist 5–7-aastastele lastele. Uut juhendmaterjali kasutaks kindlasti 61,8% vastanud õpetajatest.

Täpsustavalt oleks vaja uurida erinevate tehnikate kasutussagedust kui kunstitegevusi on nädalas vähem kui neli. Samuti vajaks uurimist, kas ja millised on erisused kunsti tehniliste oskuste õpetamisel tulenevalt lasteaiaühma liigist. Märkimisväärne hulk vastanud lasteaiaõpetajatest (23,6%) omab kõrgharidust teisel erialal. Kasulik teadmine oleks, et kas ja kui palju mõjutab õpetaja hariduslik taust valikuid õppetöö planeerimisel.

Antud tööst võiksid kasulikku informatsiooni leida õppekavaarendajad muudatuste planeerimisel ja elluviimisel, lisaks antud teemal õppematerjalide koostajad ja lasteaiaõpetajad.

TÄNUSÕNAD

Tänan oma magistritöö juhendajaid Piret Viirpalu ja Keret Altpere. Nende usaldus, usk minusse, asjakohased edasiviivad ettepanekud ja toetavad sõnad aitasid mul koos oma magistritööga kasvada ja see valmis kirjutada.

Tänan oma kolleege Nõgiaru lasteaiast, kes mõistsid minu eemalolekuid. Minu eriline tänu kuulub direktor Heli Ruusile, kes võimaldas mul põhitöö kõrvalt õppetööga tegeleda, olles samal ajal üks minu suurimatest toetajatest. Olen tänulik kolleegide mõistvale ja toetavale suhtumisele, ilma milleta oleks mul olnud keeruline tööd ja õpinguid ühildada.

Tänan kõiki Tartumaa lasteaedade direktoreid, kes olid positiivsed ja abivalmid küsimustiku jagamisel. Tänan kõiki õpetajaid, kes uuringus osalesid ja andsid panuse antud töö valmimisse.

Minu suurim tänu kuulub abikaasale ja pojale, kes olid mõistvad, toetavad ja kannatlikud minu õpingute ajal, et saaksin viia alustatu lõpuni.

Pühendan oma töö kõigile, kes peavad oluliseks lastele praktiliste oskuste õpetamist, et säiliks tahe oma kätega luua, oskus oma loodu üle rõõmu tunda, võime praktiliste oskuste ja loovuse abil erinevaid probleeme lahendada ning kasvaks teadlikkus enese suutlikkusest.

Autorluse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

VIIDATUD ALLIKAD

Amabile, T. M. 2012. Componential theory of creativity. Harvard Business School. Working-Paper, No 12-096. <https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/12-096.pdf>, (27.01.2022).

Bendt, L. 2019. Meisterdamistehnikas loovtööd õpetajatele eelkoolieakiste laste loova mõtlemise komponentide arengu toetamiseks.[Bakalaureusetöö]. Tartu Ülikool. Haridusteaduste instituut. Tartu. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/64947/bendt_laura_ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (22.04.2022).

Bower, J. 2008. Young children's art. Teaching and learning in the early years. Eds. Whiterbread, D., Coltman, P. 3rd. London; New York: Routledge, p. 287-307.

Brühlmeier, A. 2009. Kujundada inimest: 27 mosaiigikildu. Tartu: Väike Vanker.

Eesti Vabariigi haridusseadus.1992. RT I 1992, 12, 192. <https://www.riigiteataja.ee/akt/968165?leiaKehtiv>, (29.01.22).

Eisner, W. E. 2003. The Arts and the Creation of Mind. Language Arts. Vol 80, No 5, p. 340-344. <https://acurriculumjourney.files.wordpress.com/2014/04/eisner-2003-the-arts-and-the-creation-of-mind.pdf>, (26.01.2022).

Gustavson, M. 2004. Laste aeg - laste aed. Tallinn: PreMark.

Gönen, M., Aydos, E. H. & Erdem, A. U. 2016. Experiences of candidate preschool teachers on art education and implementations. International Journal of Innovative Research in Education. No 3(1), p. 42–49. <https://unpub.eu/ojs/index.php/IJIRE/article/download/118/7832>, (29.01.2022).

Hanson, S. 1971. Õpime voolima. Tallinn: Valgus

Hariri, A. A. & Faisal, E. 2013. Effects of Teaching Art Activities by Using the Playing Method to Develop Skills in Preschool Children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Journal on Developmental Disabilities. Vol 19, No 1, p. 79-89. https://oadd.org/wp-content/uploads/2013/01/41015_JoDD_19-1_7989_Hariri_and_Faisal.pdf, (01.02.2022).

Hatch, J. A. 2005. Teaching in the New Kindergarten. Clifton Park: Thomson Delmar Learning. Vol 60, No 5, p. 194. <https://www.proquest.com/openview/c24a7082a3048fff9f5f51cab58b0874/1?pq-origsite=gscholar&cbl=27755>, (29.01.2022).

Heinla, E. 2020. Lapse loovuse hoidmine ja arendamine. Tartu: Atlex.

Henno, K. 2005. Laps lasteaia. Lasteaiaõpetaja käsiraamat. Tartu: Atlex.

Ivanova, K. ja Leppoja, L. 2007. Käelistest tegevustest lasteaia ja nende integreerimine teiste ainavaldkondadega. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Jakobson, A. 2016. Lasteaiaõpetajate arusaamad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkond kunst sisust ja eesmärkidest. [Bakalaureusetöö]. Tartu Ülikool. Sotsiaalteaduste valdkond. Tartu. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/52763/jakobson_aile_ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (22.04.2022).

Juske, A. 2004. Joonistav laps. Onto- ja fülogeneetilised paralleelid. Tallinn: Trükikoda Pakett.

Juss, V. 2005. Muusika ja kunsti õpetamisest. Kunstikasvatusest lasteaia. Toim Vikat, M., Treier, H. ja Raudsepp, I. Riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus.

Jürimäe, M. ja Treier, A. 2008. Õppekavad ja lasteaed. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. 2015. Kvalitatiivne sisuanalüüs. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Tartu Ülikool. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivnesisuanalyys>, (02.04.2022).

Kalvik, S. 1981. Meisterdame loosdulikust materjalist. Tallinn: Valgus.

Karvonen, P. 2003. Liikumisrõõm: lapse motoorika hindamisest ja kehalise arengu toetamisest. Tallinn: Ilo Print.

Kaufman, J. C. & Bear, J. 2006. Creativity and Reason in Cognitive Development. New York. Cambridge University Press. <https://catherineguignard.files.wordpress.com/2012/02/creative-reason-in-cognitive-sciences.pdf>, (01.05.2022)

Kind, S. 2010. Art encounters: Movements in the visual arts and early childhood education. In V. Pacini-Ketchabaw (Ed.), Flows, rhythms and intensities of early childhood education curriculum. p. 113–132. New York, NY: Peter Lang.

Kink, L. 2015. Lasteaiaõpetaja roll lapse kunstilise eneseväljenduse toetajana. [Bakalaureuse-töö]. Tallinna Ülikool. Alushariduse valdkond. Tallinn.

Kinos, J. ja Pukk, M. 2010. Lapsest lähtuv kasvatus. Tallinn: TEA Kirjastus.

Kocer, H. 2012. The Evaluation of the Art Activities Applied in Preschool Education Programmes in Terms of Self-Expression Opportunity Given to Child. Social and Behavioral Sciences. Vol 51, p. 289-295. [The Evaluation of the Art Activities Applied in Preschool Education Programmes in Terms of Self-Expression Opportunity Given to Child \(sciencedirectassets.com\)](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812010000), (27.04.2022).

Krull, E. 2018. Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. RT I 2008, 23, 152; 2011. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehitiv>, (09.05.22).

Kulderknup, E. 2009a. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Kirjastus Studium.

Kulderknup, E. 2009b. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Kirjastus Studium.

Kutsestandard: Õpetaja, tase 6. 2020. Kutsekoda. <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10747319>, (22.04.2022).

Leijen, Ä. 2019. Äli Leijen: mis teeb õpetaja edukaks-kõrgem vaimne võimekus, põhjalikud teadmised või motiveeritus? *Postimees*. <https://majandus24.postimees.ee/6674209/ali-leijen-mis-teeb-opetaja-edukaks-korgem-vaimne-voimekus-pohjalikud-teadmised-voi-motiveeritus>, (01.04.2022).

Lepik, A. ja Poom-Valickis, K. 2002. Sotsiaal- ja kasvatusteaduste dialoog ja ühishuvid: sotsiaal- ja kasvatusteaduste doktorantide I teaduskonverents 18.-19. aprill 2002 TPÜ-s. Tallinn: VALI Press

Leppmaa, L. 2014. Valdkond kunst õppesisu rakendamise ühe koolieelikute rühma näitel. [Bakalaureusetöö]. Tallinna Ülikool. Eelkoolipedagoogika osakond. Tallinn. <https://www.e-varamu.ee/item/SE76XNME34L7AAAY7XFEFWH2KWRGJXG7?lang=et>, (22.04.2022).

Leppoja, L. ja Ivanova, K. 2001. Hakkame joonistama. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Liu, X. 2020. Design of Educational Art Activities for Preschoolers. https://www.researchgate.net/publication/347250931_Design_of_Educational_Art_Activities_for_Preschoolers, (22.02.22).

Niiberg, T. 2020. Troonipärijad, ehk, Kuidas mitte kasvatada ja arendada oma lapsest isiksus, kes sind pigem surmani vihkab kui austab ning armastab. Tallinn: Kristalliharmonia.

Nikola, T., Reunamo, J. & Ruokonen, I. 2020. Children's creative thinking abilities and social orientations in Finnish early childhood education and care. *Early Child Development and Care*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004430.2020.1813122>, (30.03.2022).

- Nilk, A. ja Saul, H. 2009. Liitühm. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Toim Kulderknup, E. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Kirjastus Studium.
- Nugin, K. 2013. Üldõpetuse rakendamine lasteaias. Tartu. Atlex.
- Nugin, K. ja Õun, T. 2018. Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias. Tartu: Atlex.
- Oll, T. 2009. Valdkond "Kunst". Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad. Toim Kulderknup, E. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Kirjastus Studium.
- Ots, L. 2008. Juba kooli! Kuidas last kooliks ette valmistada. Tallinn. Tallinna Raamatutrükikoda.
- Pratt, D.D. 1992. Conceptions of Teaching. *Adult Education Quarterly*. No 42(4), p. 203-220. https://www.researchgate.net/publication/254074500_Conceptions_of_Teaching, (31.03.2022).
- Probine, S. 2016. Art in early schildrenhood. *International Art in Early Childhood Research Journal*. Vol 5, No 1. https://artinearlychildhood.org/journals/2016/ARTEC_2016_Research_Journal_1_Article_5_Probine.pdf, (31.03.2022).
- Põhikooli riiklik õppekava. RT I 2011, 1; RT I 2022, 10. <https://www.riigiteataja.ee/akt/123042021010?leiaKehtiv>, (09.05.2022).
- Pärnpuu, H. 2019. Voolimistehnikas tööjuhised õpetajale eelkooliealsite laste loovuse arendamiseks. [Bakalaureusetöö]. Tartu Ülikool. Haridusteaduste instituut. Tartu.
- Raudsepp, I. 2005. Muusika ja kunsti õpetamisest. *Kunstikasvatusest lasteaias*. Toim Vikat, M., Treier, H. ja Raudsepp, I. Riiklik eksami- ja kvalifikatsioonikeskus.
- Ridzwan, S. B. & Mokhsein, S. E. B. 2017. Creativity in Preschool Assessment. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. Vol 7, No 2. https://hrmars.com/papers_submitted/2663/Creativity_in_Preschool_Assessment.pdf, (31.03.2022).

Reilly, R.C., Lilly, F., Bramwell, G. & Kronish, N. 2011. A synthesis of research concerning creative teachers in a Canadian context. *Teaching and Teacher Education*. Vol 27, No 3, p. 533-542. https://spectrum.library.concordia.ca/id/eprint/6933/2/TATE_Creative_Teachers_final.pdf, (27.01.2022).

Roosimäe, K. 2016. Bioloogia õppematerjali „Mikroorganismid“ koostamine ja katsetamine kakskeelse põhikooli 8. klassis. [Magistritöö] Tartu Ülikool. Haridusteaduste ins-tituut. Tartu. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/50498/roosimae_kaire_ma.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (22.04.2022).

Sein-Garcia, M., Tavasti, A. & Ulkuniemi, S. 2012. Looduslikud materjalid väikelaste käelises tegevuses. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.

Semidor, K. 2010. Loovus, loomulikkus, looming... kunst! Koolielu Haridusportaal. <https://koolielu.ee/info/readnews/35003/loovus-loomulikkuslooming-kunst>, (28.01.2022).

Širiakovienė, A. 2019. Preschool-age children's education by art: problems and possibilities. https://www.researchgate.net/publication/332440649_Preschool-age_children's_education_by_art_problems_and_possibilities, (28.01.2022).

Taimalu, M., Uibu, K., ja Leola, H. 2020. Eesti keele ja matemaatika õppevara valiku põhimõtted ja eesmärgid lasteaija ja klassiõpetajate hinnangul. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, nr 8(2), lk 164–191. <https://ojs.utlib.ee/index.php/EHA/article/view/eha.2020.8.2.07/11686> (22.04.2022).

Talviste, K. 2015. Lähen kooli!. Tallinn: Kirjastus pegasus.

Tulva, T. 1987. Koolivalmidus ja selle kujunemine. Tallinn: E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut.

Tuulmets, A. 2010. Kunst. Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Toim Kikas, E. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

TÜ. 2021. Tartu Ülikool. Koolieelse lasteasutuse õpetaja (180 EAP). <https://ois2.ut.ee/#/curricula/3131/version/2021/details>, (12.09.2021).

Vaas, I. 2022. Kunstitegevused lasteaia. Tartu: Kröösus.

Vahter, E. 2005. Kunstikasvatus lasteaia. Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetuse käsiraamat. Toim Henno, K. Tartu: Atlex.

Vahter, E. 2008. Kunstitegevused. Toim E. Kikas. Õppimine ja õpetamine koolieelses eas. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vahter, E. 2009. Lasteaialaps peres. Toim Henno, K. Tartu. Atlex.

Võgotski, L. 2016. Lapse loovus ja kujutlusvõime. Mäng ja selle osa lapse psüühilises arengus. Tartu. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Wilson, A. 2009. Creativity in Primary Education. [Creativity in Primary Education - Google Books](#), (27.01.2022).

Õppekirjandusele esitatavad nõuded, õppekirjanduse retsenseerimisele ja retsensentidele esitatavad miinimumnõuded ning riigi poolt tagatava minimaalse õppekirjanduse liigid klassiti ja õppeaineti. RT I, 29.03.2016, 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129032016001>, (22.04.2022).

Õunapuu, L. 2014. Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimismeetod sotsiaalteadustes. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf, (22.08.2021).

Yildirim, A. 2010. Creativity in early childhood education program. Procedia-Social and Behavioral Sciences. Vol 9, p. 1561-1565. https://www.researchgate.net/publication/241123148_Creativity_in_early_childhood_education_program, (21.02.2022).

Yeni, I., Dilfa, A. H. 2019. Paradigm of Early Childhood Art's Education. Advances in Social Science, Education and Humanities Research. Vol 382, p 396-399.

LISAD

Lisa 1 Küsimustik

Lugupeetud lasteaiaõpetaja kes sa töötad 5–7-aastaste lastega.

Olen Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia kunstide ja tehnoloogia õpetaja õppekava magistrant. Seoses oma magistritööga, palun Teid, et leiaksite aega ja vastaksite ankeet-küsimustikule.

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas tuuakse ära neli tehnilist valdkonda: voolimine, joonistamine, maalimine ja meisterdamine. Magistritöö eesmärk on välja selgitada milliseid tehnikaid ja tehnikasiseseid võtteid kasutavad õpetajad igapäevaselt kunsti õpetamisel koolieelikute rühmas ning millest on valikud mõjutatud. Valimisse kuuluvad Tartumaa munitsipaallasteaiad.

Küsimustik koosneb 31 küsimusest ja küsimustele vastamine võtab aega umbes 15 minutit. Küsimustik on jaotatud 3 osaks.

- * Esimeses osas on 15 küsimust kunstitehnikate ja võtete kohta.
- * Teises osa on 10 küsimust kunstitegevuste läbiviimise kohta.
- * Kolmandas osas on 6 küsimust taustaandmete kohta.

Palun küsimustik täita ainult neil õpetajatel, kes tegelevad 6–7-aastaste lastega.

Küsimustikule vastamine on anonüümne ja vastuseid analüüsitakse üksnes üldistatud kujul.

Kui soovite seoses antud teemaga midagi täpsustada või jagada, siis võite kirjutada kerlilaur3@gmail.com .

Palun täita küsimustik hiljemalt 23. märtsiks.

Täna Teid juba ette vastuse ja panustatud aja eest

Kerli Laur

I osa: kunstitehnikad

1. Mitu kunstitegevust nädalas keskmiselt on Teie lasteaias 5–7-aastastel lastel? *

- 1-2 tegevust
- 3 tegevust
- 4 tegemiste
- 5 tegemist
- 6 ja rohkem tegevust

2. Milliseid kunstitehnikaid ja kui sageli kasutate kunstitegevuste läbiviimisel?

(1– ei kasuta, 2– kasutan harva, 3– kasutan mõnikord, 4– kasutan tihti, 5– kasutan enim) *

	1	2	3	4	5
Voolimine	☐	☐	☐	☐	☐
Joonistamine	☐	☐	☐	☐	☐
Maalimine	☐	☐	☐	☐	☐
Meisterdamine	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kui märkisite eelmises küsimuses rea "muu" väärtuse suurema kui 1, siis palun täpsustage tehnikat.

4. Kui kasutate kunstitegevustes voolimist, siis märkige ära erinevate voolimismasside kasutussagedus. Kui vahendit loetelus ei ole, valige reale "muu" sobilik väärtus.

(1– ei kasuta, 2– kasutan harva, 3– kasutan mõnikord, 4– kasutan tihti, 5– kasutan enim) *

	1	2	3	4	5
Plastiliin	☐	☐	☐	☐	☐
Erinevad savid	☐	☐	☐	☐	☐
Voolimisvaha	☐	☐	☐	☐	☐

Isevalmistatud voolimismassid	☐	☐	☐	☐	☐
Voolimismass Playdoh	☐	☐	☐	☐	☐
Kineetiline liiv	☐	☐	☐	☐	☐
Liiv	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

4.1. Kui märkisite eelmises küsimuses rea "muu" väärtuse suurema kui 1, siis palun täpsustage materjali.

5. Nimetage palun voolimisvõtteid, mida olete lastele õpetanud/tutvustanud. *

6. Kui kasutate kunstitegevustes joonistamist, siis märkige ära loetelus joonistamisvahendi kasutussagedus. Kui vahendit loetelus ei ole, valige reale "muu" sobilik väärtus.

*(1– ei kasuta, 2– kasutan harva, 3– kasutan mõnikord, 4– kasutan tihti, 5– kasutan enim) **

	1	2	3	4	5
Harilik pliiats	☐	☐	☐	☐	☐
Värvipliiatsid	☐	☐	☐	☐	☐
Viltpliiatsid	☐	☐	☐	☐	☐
Markerid	☐	☐	☐	☐	☐
Pastellpliiatsid	☐	☐	☐	☐	☐
Pastellkriidid	☐	☐	☐	☐	☐
Söepliiatsid ja söed	☐	☐	☐	☐	☐
Rasvakriidid	☐	☐	☐	☐	☐
Õlipastell-kriidid ja geelkriidid	☐	☐	☐	☐	☐
Akvarellpliiatsid	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

6.1. Kui märkisite eelmises küsimuses rea "muu" väärtuse suurema kui 1, siis palun

täpsustage joonistamisvahendit.

7. Nimetage palun joonistamisvõtteid, mida olete lastele õpetanud/tutvustanud. *

8. Kui kasutate kunstitegevustes maalimist, siis märkige ära loetelus maalimisvahendi kasutussagedus. Kui vahendit loetelus ei ole, valige reale "muu" sobilik väärtus.

(1– ei kasuta, 2– kasutan harva, 3– kasutan mõnikord, 4– kasutan tihti, 5– kasutan enim) *

	1	2	3	4	5
Guaššvärvid	☐	☐	☐	☐	☐
Akvarellvärvid e vesivärvid	☐	☐	☐	☐	☐
Näpuvärvid	☐	☐	☐	☐	☐
Akrüülvärvid	☐	☐	☐	☐	☐
Värvilised tuššid	☐	☐	☐	☐	☐
Õlivärvid	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

8.1. Kui märkisite eelmises küsimuses rea "muu" väärtuse suurema kui 1, siis palun täpsustage maalimisvahendit.

9. Nimetage palun maalimisvõtteid, mida olete lastele õpetanud/tutvustanud. *

10. Kui kasutate kunstitegevustes meisterdamist, siis märkige ära loetelus meisterdamisvahendi kasutussagedus. Kui vahendit loetelus ei ole, valige reale "muu" sobilik väärtus.

(1– ei kasuta, 2– kasutan harva, 3– kasutan mõnikord, 4– kasutan tihti, 5– kasutan enim) *

	1	2	3	4	5
Pabermaterjal	☐	☐	☐	☐	☐
Looduslik materjal (taimmaterjal, käbid jms.)	☐	☐	☐	☐	☐
Taaskasutusmaterjal (munakarbid, papprullid, pakendid jms.)	☐	☐	☐	☐	☐
Karvapallid, -traat, vahtplastist tooted	☐	☐	☐	☐	☐
Käsitöömaterjal (lõngad, nõöbid, kangad, vilt)	☐	☐	☐	☐	☐
Puitmaterjal	☐	☐	☐	☐	☐
Traat	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

10.1. Kui märkisite eelmises küsimuses rea "muu" väärtuse suurema kui 1, siis palun täpsustage meisterdamisvahendit.

11. Nimetage palun meisterdamisvõtteid, mida olete lastele õpetanud/tutvustanud. *

II osa: kitsaskohad kunsti õpetamisel lasteaias

12. Millistest allikatest olete saanud informatsiooni kunstitegevuste õpetamiseks?

(1- ei, 2- harva, 3- mõnikord, 4- tihti, 5- enim) *

	1	2	3	4	5
Kunstiraamatutest/ajakirjadest/trükistest	☐	☐	☐	☐	☐
Internetikeskkondadest (nt Google)	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tehnikaid ja võtteid ise välja mõelnud	☐	☐	☐	☐	☐
Kolleegide (sh teiste kunstiõpetajate) käest	☐	☐	☐	☐	☐
Kursustelt/töötubadest/üritustelt vms	☐	☐	☐	☐	☐
Muu (täpsustage all)	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kui andsite eelmises küsimuses reale "muu" väärtuseks suurema kui 1, siis palun täpsustage.

14. Kunstitegevusi läbi viies, millises valdkonnas tunnete end kõige mugavamalt? *

- Voolimine
- Joonistamine
- Maalimine
- Meisterdamine
- Muu

15. Kunstitegevusi läbi viies, millises valdkonnas tunnete end kõige ebakindlamalt? *

- Voolimine
- Joonistamine
- Maalimine
- Meisterdamine
- Muu:

16. Milliseid takistusi on ette tulnud seoses kunstitegevuste õpetamisega ? *

	Jah	Ei
Puuduvad vajalikud õppevahendid (nt värvid, pintsliid, voolimismass, liim, naasklid, jne)	☐	☐
Tehnikate läbiviimine võtab liiga palju aega	☐	☐
Kasutatavad vahendid on üksluised	☐	☐
Puuduvad teadmised erinevate tehnikate õpetamiseks	☐	☐
Lasteaias on liiga vähe aega planeeritud	☐	☐

käeliste tegevuste jaoks

Muu

17. Kui vastasite eelmises küsimuses reale "muu" jah, siis palun täpsustage.

18. Kas tunnete vajadust juhendmaterjali järele, mis tutvustaks erinevate tehnikate võtteid lasteaias kasutamiseks? *

- Jah, selline juhendmaterjal oleks vajalik
- Ei tunne vajadust, sellekohast juhendmaterjali on piisavalt
- Muu:

19. Kui vastasite eelmisele küsimusele jaatavalt, siis mis võiks selles juhendmaterjalis kindlasti sees olla? (Mitu valikut)

- Vajalikud vahendid ja materjalid
- Ülevaatlilikud tööjuhised
- Näidisfotod tehnikast ja võtetest
- Tööle kuluv aeg
- Muu:

20. Kui tõenäoline on, et kasutaksite sellist juhendmaterjali igapäevatoös? *

- Väga suur
- Üsna suur
- Ei oska öelda
- Pigem väike
- Väga väike

21. Kui Teil on veel lisada midagi seoses kunstitehnikate õpetamisega 5–7-aastastele lastele, siis palun tehke seda siin.

II osa: taustaandmed

22. Sugu *

- Naine
- Mees
- Muutunud

23. Kui kaua olete lasteaias töötanud? *

- 1-5 aastat
- 6-10 aastat
- 11-15 aastat
- üle 15 aasta

24. Millises rühmas töötate? *

- Liitühmas
- Koolieelikute rühmas
- Muu:

25. Milline on Teie haridus? *

- Alushariduse magistrikraad
- Alushariduse bakalaureusekraad
- Magistrikraad teisel erialal pedagoogilise täiendkoolitusega
- Bakalaureusekraad teisel erialal pedagoogilise täiendkoolitusega
- Keskeriharidus

- Ei ole kõrgharidust, kuid on omandamisel alushariduse pedagoogi bakalaureusekraad
- Muu:

26. Kui vajalikuks peate kunsti õpetamist eelkoolieas? *

- Mittevajalikuks
- Pigem mittevajalikuks
- Ei oska öelda
- Pigem vajalikuks
- Väga vajalikuks

27. Palun põhjendage oma eelmist vastust.

Kui soovite teada saada uurimuse tulemusi, siis kirjutage siia oma e-maili aadress:

LIHTLITSENTS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kerli Laur

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

KOOLIEELSES LASTEASUTUSES 5–7-AASTASTELE LASTELE

ÕPETATAVAD TEHNILISED OSKUSED, mille juhendajateks on Piret Viirpalu MA ja Keret Altpere MA,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digiarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks

Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digiarhiivi DSpace kaudu Creative

Commonsi litsentsiga CC BY ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost

reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja

kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguste kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega

isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kerli Laur

12.05.2022